

Vyhlásenie o rozporoch

Návrh nelegislatívneho materiálu Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky sa predkladá s týmito rozpormi s Úradom geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky (ÚGKK SR), a verejnosťou

ÚGKK SR	Pripomienka ku komponentu 5 – Adaptácia na zmenu klímy Navrhujeme do Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky zaradiť projekty pozemkových úprav (PPÚ). Odôvodnenie: Vysoká rozdrobenosť vlastníctva pozemkov v extraviláne je prekážkou nielen hospodárenia na pôde, ale aj akejkolvek investičnej činnosti v území a tiež zabezpečenia trvalo udržateľnej krajiny. V komponente 5 – Adaptácia na zmenu klímy sa plánujú riešiť vodozádržné opatrenia a krajiny. Obidve tieto opatrenia sú súčasťou komplexných PPÚ, preto je nanajvýš vhodné spojiť opatrenia na zmenu klímy s realizáciou PPÚ. Nenahraditeľným procesom efektívnej premeny krajiny a zabezpečenia stabilného systému ekologickej stability sú realizácie PPÚ, ktoré zásadným spôsobom vytvárajú predpoklad na plnohodnotné využívanie poľnohospodárskej pôdy, ako aj pre zabezpečenie aktívneho a zeleného prírodného potenciálu počas dlhého obdobia naprieč generáciami. Popri poľnohospodárskom a ekonomickom raste, ktoré PÚ vytvárajú, sú ďalšími aspektmi tvorba nevyhnutných ekologických podmienok pre zabezpečenie ekologických zdrojov, ktoré pozitívne pôsobia na zdravie ľudí, verejného priestoru a životného prostredia, čo je neoddeliteľnou súčasťou kvality života v zdravej spoločnosti. Vlastnícky a územne vysporiadané pozemky prispievajú k tiež k lepšiemu hospodáreniu na pôde, ale aj k zjednodušeniu majetkového vyrovnania so súkromnými vlastníckymi v súvislosti s ochranou vybraných území. Túto pripomienku považujeme za zásadnú.	Spracovateľ pripomienky zvážil možnosť zahrnúť pozemkovú reformu a pozemkové úpravy, avšak vzhľadom na alternatívne možnosti realizácie týchto projektov sa spracovateľ rozhodol ich do plánu obnovy a odolnosti nezahrnúť. Pripomienkujúci so stanoviskom spracovateľa nesúhlasí.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 1: Nakoľko v Pláne obnovy, vo vlastnom materiály Part 1: Všeobecné ciele a súdržnosť plánu je konštatované, že výzvou zostáva nízka zamestnanosť znevýhodnených skupín, ktoré čelia výrazne vyššiemu riziku chudoby a sociálneho vylúčenia, že ľudia prídu o prácu najmä vo vybraných sektoroch služieb s nižšou kvalifikovanou pracovnou silou, ale aj, že sociálne rozdiely medzi regiónmi na východe a západe Slovenska sú výrazné, prípadne, že pretrvávajú veľké regionálne rozdiely, pričom vo východných regiónoch existuje pomerne horšia situácia naprieč	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom,

	všetkými pracovnými trhmi a sociálnymi ukazovateľmi no v ďalšom texte Komponentu č. 5 sa tieto problémy nie že riešia, ale naopak sa ešte zvyrazňujú, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: Úplne v rozpore s uvedeným sú návrhy komponentu č. 5 Adaptácia na zmenu klímy, kde sa navrhuje zmeniť zameranie prác ľudí v znevýhodnených regiónoch, kde sa dnes dokážu zamestnať v profesiách naviazaných na regionálne danosti a zmysluplné a citlivé využívanie prírodného potenciálu, na fiktívne zamestnávanie v sektore služieb pre „mäkký turizmus“, ako píšťalkárstvo, prútenkárstvo, metliarstvo, rezbárstvo a podobne. Dnešná doba len a len potvrdzuje, že službami navrhnutými v komponente č. 5 sa ľudia nedokážu uživiť v turisticky vysoko preferovaných oblastiach, nie to v regióne Horehronia, severného Gemera či Polonín. Uvedenými návrhmi sa určite nevyriešia uvedené sociálne a hospodárske rozdiely. Zásadná pripomienka.	že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 2: Nakoľko v Pláne obnovy, vo vlastnom materiály Part 4, v kapitole 1.3.1 uvádza, že v rámci regionálnej kohézie je potrebné cielieť opatrenia primárne na zníženie zaostávania Východného a následne Stredného Slovenska. Výrazné rozdiely sú dokumentované aj v tab. „Plnenie Európskeho piliera sociálnych práv, rok 2019 alebo najbližší (NUTS2 regióny SR a EÚ(28)“, kde východné Slovensko zaostáva jednak v dlhodobej nezamestnanosti, samotnej nezamestnanosti a hlavne v nezamestnanosti mladých, no v ďalšom texte Komponentu č. 5 sa tieto problémy nie že riešia, ale naopak sa ešte zvyrazňujú, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: V návrhu komponentu č. 5 Adaptácia na zmenu klímy, kde sa navrhuje zmeniť zameranie prác ľudí na fiktívne zamestnávanie v sektore služieb pre „mäkký turizmus“, ako píšťalkárstvo, prútenkárstvo, metliarstvo, rezbárstvo a podobne, vracajú ľudí do 19. storočia a ohrozujú ich existenciu v daných regiónoch. Uvedenými zamestnaniami sa určite nedá uživiť rodiny, hlavne v kontexte s verejným vyhlásením riaditeľa NP MP, že denne pustia na Muránsku planinu maximálne 1500 až 2000 ľudí. Koľko z nich si kúpi prútenú metlu, píšťalku či prútený košík... Zásadná pripomienka.	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.

Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 3: Nakoľko priamo v Komponente č. 5, v kapitole 2. Hlavné výzvy a ciele, podkapitole b) Ciele je uvedené: „V najviac ohrozených regiónoch (Muránska Planina a Poloniny) budú realizované plány rozvoja, ktoré napomôžu regiónom pri ich transformácii a zabezpečia nové pracovné miesta bez negatívneho dopadu na životné prostredie. Mäkký turizmus má navyše vyššiu pridanú hodnotu a predstavuje sofistikovanejší a diverzifikovanejší sektor než intenzívna ťažba dreva, čo môže pomôcť regiónom zabrániť vyľudňovaniu. Tieto projekty budú modelovými prípadmi pre ostatné regióny Slovenska.“, no v ďalšom texte Komponentu č. 5 sa tieto problémy nie že riešia, ale naopak sa ešte zväčšujú rozdiely v zmysle pripomienky č. 1 a 2, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: Služby naviazané na mäkký turizmus nepovedú k tvorbe nových pracovných miest a nezabránia sa vyľudňovaniu. Potvrdzuje to vyjadrenia riaditeľa Národného parku Muránska planina, ako reakcia na prieskum britského portálu saveonenergy.com, ktorý zhodnotil recenzie turistov. Pre Televízne noviny RTVS uviedol a 5.3.2021 bolo aj zverejnené: „Boli spokojní práve preto, že v porovnaní s mnohými inými národnými parkami, kde je pretlak ľudí, na Muránskej planine sú miesta, kde naozaj aj na turistických chodníkoch sa nemusíte tlačiť.“ Takže aký je vlastne potenciál obživy miestnych obyvateľov cez mäkký turizmus. Zásadná pripomienka.	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 4: Nakoľko priamo v Komponente č. 5, v kapitole 3. Popis investícií a reforiem, časti Vyrovnanie sa so súkromnými vlastníckmi je uvedené: „podpory by smerovali do výroby šindľov drevo domov, altánkov, plotov, prístreškov, pozorovateľne, a pod.) v regióne aj mimo neho, turistické sprievodcovské služby, ubytovacie a reštauračné služby, prevádzky kempingov, výroba brikiet na kúrenie a distribúcia v rámci regiónu, realitné služby, projekčné služby pri stavbe drevodomov, lokálne remeslá: rezbárstvo, hrnčiarstvo, výšivkárstvo, tkáčstvo, píšťalkárstvo, podkovárstvo koní, rezbárstvo, prútenárstvo, metliarstvo, výroba kraslíc, výšivkárstvo, šúpoliarstvo, sviečkarstvo, spracovanie vlny a iné“, čo je v rozpore s cieľmi uvedenými vo všeobecnej časti Plánu obnovy v zmysle pripomienok č. 1 a 2, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými.	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento

	Odôvodnenie: Napriek obmedzovaniu ťažby dreva sa má zabezpečiť zvýšenie využitia dreva na profesie uvedené v tejto časti textu Komponentu č.5. Pritom z vymenovaných lokálnych remesiel sa mnohé dajú využiť ako hobby aktivity, určite nie ako živnosť na užívanie rodiny. Viaceré z uvedených remesiel, teda povolání, nie je uvedených ani v katalógu povolání na Slovensku (www.sustavapovolani.sk) , ako napr. prútenkárstvo, metliarstvo. Potenciál zvyšovania návštevnosti regiónov je už v súčasnosti vyhláseniami riaditeľa národného parku potláčaný (viď zdôvodnenie pripomienky č. 2 a 3). Zásadná pripomienka.	komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 5: Nakoľko priamo v Komponente č. 5, v kapitole 3. Popis investície a reforiem v tomto komponente, podkapitole a) Reformy, časti Reforma hospodárenia s vodou v krajine, Výzvy je uvedený: „Úhrada za obmedzenie bežného hospodárenia sa dnes vykonáva najmä prostredníctvom finančných náhrad. Súkromní vlastníci, najmä lesných pozemkov, sa často sťažujú na nízke, neexistujúce alebo meškajúce platby zo štátu, preto je potrebné nastaviť nový, transparentný tok financií zo štátu. Ani po vyše tridsiatich rokoch od zmeny režimu a následných reštitučných konaniach nedošlo k systémovému majetkovému vysporiadaniu, či už vo forme nájomov, alebo kúpou predmetných pozemkov.“ a opatrenia komponentu č. 5 tieto nedostatky nerieši, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: Ak považujeme súkromný majetok za nedotknuteľný v zmysle Ústavy SR, Čl. 20 ods. 1: „Každý má právo vlastniť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu.“ V zmysle ods. 4: „Vylvlastnenie alebo nútené obmedzenie vlastníckeho práva je možné iba v nevyhnutnej miere a vo verejnom záujme, a to na základe zákona a za primeranú náhradu.“ Preto na jednej strane priznať, že finančné náhrady sú nízke, neexistujúce alebo meškajúce a zároveň hovoriť o systémovom majetkovom vysporiadaní, je to zaváňajúce obdobím medzi rokmi 1948 a 1989. Vyspelá Európa používa inštitút zmluvnej ochrany a nenúti vlastníkov zbavovať sa majetku, neprimerane a bez náhrad obmedzovať jeho užívanie. Zásadná pripomienka.	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 6: Nakoľko v Pláne obnovy, vo vlastnom materiály Part 1: Všeobecné ciele a súdržnosť plánu je konštatované, že cieľové oblasti boli vybraté na základe benchmarkovania výsledkov krajiny oproti priemeru EÚ ako aj podľa	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu

	spoločných európskych priorít, no v ďalšom texte Komponentu č. 5 sa to, čo máme nad priemer Európy, pokladá za nedostatok, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: V kapitole Stav chránených území je okrem iného uvedené: „Slovenské národné parky, v rámci ktorých sa nachádza aj značná časť území európskeho významu a chránených vtáčích území (súčasť európskej sústavy Natura 2000), pokrývajú v porovnaní s inými krajinami EÚ nadpriemerne veľký podiel územia krajiny (29,8% územia SR). Napriek veľkej rozlohe, manažment našich národných parkov má množstvo nedostatkov, ktoré sa systémovo neriešili a sú dnes významnými požiadavkami a príležitosťami na zmenu.“ Ukazovateľ, ktorý máme ako jeden z mála nad priemer EÚ, je vnímaný ako ten, ktorý treba dotovať z Plánu obnovy. Určite by problémy v dlhodobom neriešenom systémove nastavení ochrany prírody nemali byť riešené práve teraz a na úkor aktivít z Plánu obnovy. Zásadná pripomienka.	obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 7: Nakoľko v Pláne obnovy, v Komponente č. 5, kapitole 2. Hlavné výzvy a ciele, podkapitole b) Ciele, časti 3. Vyrovnanie sa so súkromnými vlastníckmi je uvedené, že referenčné ceny budú vychádzať zo štúdie „Koľko stojí divočina“, je odkaz neadekvátny, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: Pre zdôvodnenie tejto pripomienky treba mať celé znenie textu tejto investície: „Vypracuje sa prioritizácia chránených území, podľa ktorej sa bude postupovať pri následných výkupoch alebo iných majetkových vyrovnaníach (nájmy, či zámeny). Pre územia s najvyššou prioritou budú určené referenčné ceny, ktoré budú vychádzať zo štúdie „Koľko stojí divočina“ zohľadňujúc lokálne špecifiká (MŽP SR).“ Odvolávať sa na referenčné ceny výkupu pozemkov v zmysle štúdie „Koľko stojí divočina“ je nezodpovedné. V úvode tejto štúdie je totiž uvedené: „Materiál prezentuje názory autorov Inštitútu environmentálnej politiky (IEP) a dvoch externých autorov, ktoré nemusia nutne odzrkadľovať oficiálne názory Ministerstva životného prostredia. Cieľom publikovania analýz je podnecovať a zlepšovať odbornú a verejnú diskusiu na aktuálne environmentálne témy. Citácie textu by preto mali odkazovať na IEP (a nie MŽP SR) ako autorov týchto názorov.“ Nie je teda stanovené, ako sa ceny pozemkov	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov

	budú stanovovať, čo na dôveryhodnosti celého komponentu č. 5 Plánu obnovy nepridáva. Zásadná pripomienka.	EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 8: Nakoľko priamo v Komponente č. 5, v kapitole 1. Popis komponentu, časti Investície je uvedené: „Cieľom investície je ochranou ekosystémov zabezpečiť dlhodobu udržateľný príspevok ekosystémov k adaptácii na zmenu klímy a zmiernenie jej dôsledkov (zmierňovanie povodní, prevencia pred suchom). To sa dosiahne majetkovým vyrovnaním na najvýznamnejších pozemkoch v národných parkoch a zabezpečením sústavnej, dlhodobej a udržateľnej ochrany prírody.“, pričom majetkové vyrovnanie sa nebude dotýkať najvýznamnejších pozemkov v národných parkoch, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: Zámer vysporiadať vlastnícke vzťahy na ploche 14 750ha v Národnom parku Muránska planina pritom nie je podložená žiadnou serióznou štúdiou. Ak by mal NP MP ostať v pôvodných hraniciach, tak stačí vykúpiť cca 4 444ha. Výmera ochranného pásma je 21 698ha. Čiže zámerom je vykúpiť cca 10 000ha území s druhým stupňom ochrany, pričom aj v ochrannom pásme je len 6 788ha neštátnych pozemkov. Ide teda o vymyslené čísla, bez serióznej analýzy. Naopak, v Poloninách je výmera neštátnych pozemkov cca 15 993ha, vykúpiť je ale plán 14 759ha. Doteraz miestnych obyvateľov drží v regióne vzťah k pôde, vlastníctvu. Výkupom pozemkov dôjde k vyľudňovaniu oblastí, čo je v príkrom protiklade všeobecných ustanovení Plánu obnovy Part 4, kapitola 1.3.1 „V rámci regionálnej kohézie je potrebné cieľiť opatrenia primárne na zníženie zaostávania Východného a následne Stredného Slovenska.“ Zásadná pripomienka.	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 9: Nakoľko priamo v Komponente č. 5, v kapitole 2. Hlavné výzvy a ciele, podkapitole a) Hlavné výzvy, časti Stav chránených území je uvedené: „Priemerne sa v posledných 3 rokoch pomocou náhrad za obmedzenie hospodárenia vyplatilo ročne 4 mil. eur.“ a ďalej „Platenie náhrad formou kompenzácie za obmedzenie bežného obhospodarovania lesov v bezzásahovej oblasti nie je systémové riešenie, pretože nerieši majetkové vysporiadanie sa s neštátnymi vlastníckymi lesa.“, čo je úplne nezmyselné vnímanie náhrad za obmedzenie hospodárenia ako riešenie majetkového vysporiadania, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými.	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie

	Odôvodnenie: Zámer, ktorý ide úplne opačným smerom ako vo vyspelej Európe. Ako najpodstatnejšie sa javí nie to, či je to v domácom ponímaní národný alebo prírodný park, ale to, aby vlastníci pozemkov s ochranou prírody našli zhodu pri ich užívaní tak, aby boli zachované doterajšie spôsoby ich využívania, zachovala sa biodiverzita, ale aj schopnosť miestnych obyvateľov udržať pracovné miesta bez nároku na štátne či iné dotácie. Práve aktívnou podporou sa zachováva ráz krajiny, biodiverzita. Preto je nevyhnutné aj na Slovensku zamerať vynakladanie finančných prostriedkov na zmluvnú ochranu a nie výkup pozemkov. Ak tradičných užívateľov pozemkov od nich odstavíme výkupom, nemajú v danej lokalite záujem ostávať a vidiek sa vyľudňuje. To však odporuje cieľom Plánu obnovy, uvedeným vo všeobecných častiach – zlepšiť kvalitu života, vízii inovatívnej ekonomiky, zdravej krajiny, ktorá vytvára predpoklady na plnohodnotné využívanie ľudského a prírodného kapitálu, znižovaní nezamestnanosti, vyrovnávania regiónov, oživení hospodárstva... Zásadná pripomienka.	biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 10: Nakoľko priamo v Komponente č. 5, v kapitole 3. Popis investícií a reforiem v tomto komponente, podkapitole a) Reformy, časti Časový rozvrh, sú uvedené časové rámce plnenia opatrení Mapovanie ekosystémových služieb, ktoré nemajú logickú postupnosť, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: Naplánovanie biotopov a druhov európskeho významu je naplánované do konca roku 2024 resp. 2026, ale vykupovať sa majú „najvýznamnejšie pozemky v národných parkoch“ v roku 2023 a 2024. Z toho je zrejмый zámer vykupovať pozemky podľa určenej priority, ale bez poznania ich významnosti. Návrh množstva hektárov určených na vykupovanie je v pripomienke č. 8 a teda nejde o systémové kroky, ale náhodne zvolené množstvá, kritériá a časové postupnosti. Zásadná pripomienka.	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.

Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 11: Nakoľko priamo v Komponente č. 5, v kapitole 3. Popis investícií a reforiem v tomto komponente, podkapitole a) Reformy, časti Reforma ochrany prírody a hospodárenia s vodou v krajine, podčasti Reforma ochrany prírody je rozpor medzi navrhovanými termínmi postupnosti opatrení a Rámcovým plánom legislatívnych úloh Vlády SR na VIII. Volebné obdobie, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: Prijatie novely zákona o ochrane prírody a krajiny v zmysle Plánu obnovy v termíne 3Q 2021 je v rozpore s Rámcovým plánom legislatívnych úloh vlády Slovenskej republiky, kde je na 2Q 2021 Návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov, čiže ani tu nie je zhoda so strategickými dokumentami vlády a Plánom obnovy. Okrem iného, legislatívny proces je určite dlhší, ako uvádzané termíny a teda nerealizovateľný. Celý proces termínovania postupnosti krokov opatrení Plánu obnovy v transformácii ochrany prírody je nelogický. Najskôr sa majú prehodnotiť chránené územia, navrhnúť ich zonácia a kompenzácia súkromných vlastníkov vrátane výkupov a zabezpečiť bezzásahový 50% podiel územia do 4Q 2023. Až následne prebehne komplexné zmapovanie biotopov a druhov európskeho významu, ktoré je kľúčové pre jasné definovanie cieľov a opatrení ich ochrany do 2Q 2026. Je to presne obraz súčasného nastavenia systému práce ochrany prírody a nemieni to zmeniť ani tu opisovaná „reforma ochrany prírody“. Výsledky mapovania sa aj tak neberú na zreteľ pri nastavovaní zonácie napríklad NP MP. Výsledok projektu „Vypracovanie pilotného programu starostlivosti o NP Veľká Fatra, NP Muránska Planina a CHKO Cerová vrchovina v súlade s prehodnocovaním chránených území“, kód ITMS 24150120042, za 3,37mil.€, ktorým sa okrem iného mapovala pôvodnosť lesných porastov, je exaktnou ukážkou, ako sa neefektívne mňajú peniaze daňových poplatníkov Európskej únie. Ani jeden návrh zonácie NP MP od januára 2020 nebral zmapovanie pôvodnosti lesných porastov na zreteľ. Pritom je to jedno z kritérií zaraďovania porastov do zón národných parkov. Zásadná pripomienka.	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 12: Nakoľko priamo v Komponente č. 5, kapitole 1. Opis komponentu, časti Oblasť politiky: zelená ekonomika, je uvedený cieľ, ktorý nie je zadefinovaný správne, sú vynechané dôležité záväzky Slovenskej republiky,	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a

	navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: Uvedením textu: „Cieľ je v súlade s národnou Stratégiou environmentálnej politiky do roku 2030, s Víziou a stratégiou rozvoja Slovenska do roku 2030 - dlhodobou stratégiou udržateľného rozvoja Slovenskej republiky - Slovensko 2030, a tiež stratégiami a dlhodobými cieľmi Európskej únie, predovšetkým Európskou zelenou dohodou, a je ich súčasťou.“ sa navodzuje dojem, ako keby Slovenská republika nebola viazaná aj inými dokumentami a právnymi normami, ktoré majú na celý Komponent č. 5 vplyv. Samotná národná Stratégia environmentálnej politiky do roku 2030 nekorešponduje s platnými a na európskej úrovni uplatňovanými stratégiami a smernicami. Ani jedna smernica – či už o vtákoch alebo o biotopoch, niekde vo svojich ustanoveniach nenúti európske štáty uplatňovať bezzásahový režim, a určite nie v takom rozsahu, ako sa to deje na Slovensku. Nie sú uvedené záväzky, ktoré má Slovenská republika napríklad z prístupu ku tzv. „Karpatskému dohovoru“, neuvádza sa pripravovaná spoločná „Stratégia Európskej únie pre lesy“, kde predpoklad ďalšej starostlivosti o lesné spoločenstvá v Európe ide úplne opačným smerom, ako predpokladá komponent č. 5 – navyšovanie bezzásahových území na Slovensku. Zásadná pripomienka.	nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 13: Nakoľko priamo v Komponente č. 5, v kapitole Reformy a investície, časti Reformy, je uvedené, že cieľom je integrácia sústav chránených území (národnej, európskej a medzinárodnej), resp. vytvorenie podmienok pre zonáciu národných parkov, problematika je však v platnom znení zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny už vyriešená a nie je potrebná na to investícia cez Plán obnovy, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: Ciele „integrácia sústav chránených území (národnej, európskej a medzinárodnej) a vytvorenie podmienok pre zonáciu národných parkov“ je zabezpečená už v dnes platnom znení zákona o ochrane prírody a krajiny č. 543/2002 Z. z., konkrétne v § 27 ods. 8, resp. § 30 Zóny chránených území, konkrétne ods. 4 až 8, a netreba na to investíciu z Plánu obnovy. Zásadná pripomienka.	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť

		využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 14: Nakoľko priamo v Komponente č. 5, v kapitole 2. Hlavné výzvy a ciele, časti Zmena klímy je uvedené, že „Krajina a krajinné prvky by tiež mali byť chránené a mal by na nich byť uplatnený taký manažment a plánovanie, ktorý prispieva k zachovaniu ich priaznivého stavu“, no navrhované opatrenia Komponentu č. 5 sú s opačným dopadom, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: Zákon o ochrane prírody a krajiny č. 543/2002 Z. z. vo svojom § 5 ods. 2, definuje priaznivý stav biotopu nasledovne: „Stav prírodného biotopu sa považuje za priaznivý, keď a) jeho prirodzený areál a územie, ktoré v tomto areáli pokrýva, sú stabilné alebo sa zväčšujú, b) špecifická štruktúra a funkcie, ktoré sú potrebné na jeho dlhodobé udržanie, existujú a pravdepodobne budú existovať aj v dohľadnej budúcnosti, c) stav jeho typických druhov je priaznivý.“ Vo vysokohorských smrečinách, ktoré sa nechali na samovývoj, nič z vyššie uvedeného neplatí, okrem zväčšujúcej výmery. Špecifická štruktúra sa však zmenila veľmi rýchlo, neplní svoje funkcie a určite nebude nie že v dohľadnej budúcnosti, ale v horizonte niekoľkých storočí – najprv sa vytvorí les prípravných drevín (jarabina, vĺba, osika), následne začne vznikať obmedzené prirodzené zmladenie smreka, nakoľko v blízkom okolí už žiadne rodiace smreký nie sú a až po odrastení ojedinelých smrekov a ich úspešnom prežití a zarodení je predpoklad vyššieho počtu smrekov v zmladení. Z uvedeného dôvodu sa znižuje aj stav typického druhu – hlucháňa, ktorý nemá čas niekde čakať niekoľko sto rokov na vznik priaznivého biotopu. Zásadná pripomienka.	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 15: Nakoľko priamo v Komponente č. 5, v kapitole 2. Hlavné výzvy a ciele, časti Stav chránených území je uvedené, že „Budovanie systému chránených území, ktoré má na Slovensku viac ako storočnú históriu a viacero európskych prvenstiev, v súčasnosti nespĺňa kritériá medzinárodných štandardov. Chránené územia sa dnes nedajú jednoducho kategorizovať podľa manažmentových kategórií IUCN, napríklad ani jeden slovenský národný park ako celok nespĺňa podmienku prevahy území nenarušených ľudskou činnosťou.“, no navrhované	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom,

	opatrenia Komponentu č. 5 naďalej porušujú medzinárodné štandardy a jednoduchým zväčšovaním území s bezzásahovým režimom sa stav nevyrieši, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: IUCN je mimovládna organizácia, ktorá má ambície zjednotiť kritériá a názvoslovie chránených území, ale nie je nijako záväzná pre Slovenskú republiku. Napriek tomu sa Programové vyhlásenia vlády opiera o kritériá IUCN, pritom sa ignorujú právne normy, ktoré vychádzajú z medzinárodných záväzkov Slovenskej republiky a sú na Slovensku platné, zverejnené v zbierke zákonov a teda aplikovateľné pri rozhodovaní o chránených územiach – napr. tzv. „Karpatský dohovor“ - Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 111/2006 Z. z., Rámcový dohovor o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát; Oznámenie Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky č. 304/2013 Z. z., Protokol o trvalo udržateľnom obhospodarovaní lesov k Rámcovému dohovoru o ochrane a trvalo udržateľnom rozvoji Karpát. Už len tieto dva dokumenty sa v praxi pri vydávaní rozhodnutí štátnou správou ignorujú, MŽP SR ich v žiadnej argumentácii uplatňovania zásad ochrany prírody neuvádza ani neaplikuje. Zásadná pripomienka.	že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 16: Nakoľko priamo v Komponente č. 5, v kapitole 3. Popis investície a reforiem v tomto komponente, podkapitole a) Reformy, časti Reforma hospodárenia s vodou v krajine, Výzvy je uvedené: ... bude nevyhnutné vymedziť, zmapovať, monitorovať a prísne chrániť všetky zostávajúce klimaxové lesy a pralesy, napriek tomu, že mapovanie „pralesov“ už prebehlo z európskych fondov, nie je potrebné znovu vynakladať na aktivitu z Fondu obnovy, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: Proces mapovania, vymedzenia pralesov na Slovensku realizovalo FSC Slovensko a OZ Pales v rokoch 2009 - 2015, pričom sa nedodržali postupy v zmysle Metodického postupu na posúdenie stupňa prirodzenosti v navrhovaných lokalitách pralesov a prírodných lesov, vydanom ŠOP SR v roku 2015. Zato z Finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru, Nórskeho finančného mechanizmu a štátneho rozpočtu SR stál jeden projekt 99 492.-€, a z Švajčiarsko –Slovenskej spolupráce v rámci rozšírenej Európskej Únie stál druhý projekt 115 860.-€. Celkom bolo identifikovaných 10 583 ha „pralesov“ a „pralesových zvyškov“, pričom 7 313 ha už je v piatom stupni ochrany a 3 270ha na území s nižším stupňom ochrany, z toho 2	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov

	574ha, z toho v užívaní š. p. LESY SR 2 574ha. V legislatívnom procese je aktuálne návrh Prírodnej rezervácie Pralesy Slovenska (PR PS), v ktorej je viac nepôvodných lesných spoločenstiev ako pralesov a pralesových zvyškov. V rámci PR PS je 34,5% pralesov a pralesových zvyškov a 65,5% lesných porastov, ktoré s pralesom či pralesovým zvyškom nemajú nič spoločné. Aj to dokumentuje, ako sa v Metodických postupmi a výsledkami štúdií za státisíce eur nakladá. Preto určite už nie je potrebné „pralesy“ mapovať a vynakladať finančné prostriedky z Plánu obnovy na aktivity, ktoré už boli realizované. Zásadná pripomienka.	EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 17: Nakoľko priamo v Komponente č. 5, v kapitole 3. Popis investície a reforiem v tomto komponente, podkapitole a) Reformy, časti Reforma hospodárenia s vodou v krajine, Výzvy je uvedené: „Systém chránených území nebol na Slovensku historicky budovaný na základe širokej odbornej diskusie a medzinárodných štandardov. Chránené územia sa dnes nedajú jednoducho kategorizovať podľa manažmentových kategórií IUCN, napríklad ani jeden slovenský národný park ako celok nespĺňa podmienku prevahy území nenarušených ľudskou činnosťou.“, napriek tomu sa aj naďalej nenavrhujú na veľkoplošných chránených územiach po odbornej diskusii adekvátne priradenie kategórie a opatrenia v Komponente neriešia tento nedostatok, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: Národné parky nespĺňajú kritériá § 19 zákona o ochrane prírody a krajiny č. 543/2002 Z. z. ani kritériá IUCN, ale sa trvá na ich nazývaní národný park. V § 20a zákona o ochrane prírody a krajiny č. 543/2002 Z. z. je definovaný prírodný park, ktorý plne vyhovuje záujmom vlastníkov a obhospodarovateľom pozemkov a kritériám ochrany prírody. Napriek tomu sa bez odbornej diskusie vytvára politický tlak na zotrvaní pomenovania národný park a bez odbornej diskusie sa predložila do legislatívneho procesu zonácia Národného parku Muránska planina a financiami z Plánu obnovy sa má ďalej pokračovať v konaní v rozpore s legislatívou platnou na Slovensku (vrátane dohôdov, napr. Karpatský dohľad ap.) Zásadná pripomienka.	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 18: Nakoľko priamo v Komponente č. 5, v kapitole 3. Popis investícií a reforiem, časti Vyrovnávanie sa so súkromnými vlastníckymi je uvedené: „V predmetných územiach sa vypracujú rozvojové plány s cieľom útlmu extenzívnej ťažby dreva a rozvoja mäkkého turizmu vrátane investícií do mäkkého turizmu. Pilotné	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a

	projekty transformácie regiónov budú realizované pre regióny NP Muránska Planina a NP Poloniny (MŽP SR).“, čo je v rozpore s cieľmi uvedenými vo všeobecnej časti Plánu obnovy v zmysle pripomienok č. 21 a 22, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: Útlm extenzívnej ťažby dreva je legislatívne vyriešený v národných parkoch novelou zákona o ochrane prírody a krajiny č. 543/2002 Z. z. v § 13, ods. 1, písm. l): „Na území, na ktorom platí tretí stupeň ochrany, je zakázané používať iné spôsoby hospodárenia v lesoch ako prírode blízke hospodárenie.“ Dopady obmedzenia zamestnanosti tradičných povolání v regiónoch povedie k dopadom na zamestnanosť, ktoré sú uvedené v pripomienkach č. 1 až 4. Zásadná pripomienka.	nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 19: Nakoľko v Pláne obnovy, vo vlastnom materiály Part 1: Všeobecné ciele a súdržnosť plánu, v časti Zelená ekonomika je konštatované, že reforma ochrany prírody začne proces transformácie hospodárstva v chránených územiach z intenzívnej ťažby dreva na prírode blízke obhospodarovanie a mäkký turizmus s vyššou pridanou hodnotou a diverzifikovanou štruktúrou pracovných príležitosti, no hospodárenie v chránených územiach prírode blízkym spôsobom je už legislatívne vyriešené a v ďalšom texte Komponentu č. 5 mäkký turizmus a diverzifikácia štruktúry pracovných príležitostí nekorešponduje so všeobecným zámerom Plánu obnovy v uvedených oblastiach, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: Prírode blízke hospodárenie v lesoch s tretím a štvrtým stupňom ochrany je dnes zakotvené v zákone č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, kde v zmysle § 14 Tretí stupeň ochrany v ods. 1 písm. l) je zakázané používať iné hospodárenie v lesoch ako prírode blízke hospodárenie, s odkazom na § 2 písm. x), § 18 ods. 4 a § 66 písm. c) zákona o lesoch č. 326/2005 Z. z. Čiže už dnes, bez reformy ochrany prírody je uvedená skutočnosť legislatívne zabezpečená a reálne sa deje. Naopak, Komponent č. 5 má zabezpečiť zvýšenie podielu bezzásahových území vo veľkoplošných	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.

	chránených územiach na 75%, čiže presne v opačnom trende, ako sa vo všeobecných zásadách Plánu obnovy uvádza. Zásadná pripomienka.	
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 20: Nakoľko priamo v Komponente č. 5, v kapitole 1. Popis komponentu, časti Oblasť politiky: zelená ekonomika, odseku Pracovné miesta je uvedené: „Reforma ochrany prírody začne proces transformácie hospodárstva v chránených územiach z intenzívnej ťažby dreva na prírode blízke obhospodarovanie a mäkký turizmus s vyššou pridanou hodnotou a diverzifikovanou a sezónne flexibilnou štruktúrou pracovných príležitosti.“, no hospodárenie v chránených územiach prírode blízkym spôsobom je už legislatívne vyriešené a v ďalšom texte Komponentu č. 5 mäkký turizmus a diverzifikácia štruktúry pracovných príležitostí nekorešponduje so všeobecným zámerom Plánu obnovy v uvedených oblastiach, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: Prírode blízke hospodárenie v lesoch s tretím a štvrtým stupňom ochrany je dnes zakotvené v zákone č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny, kde v zmysle § 14 Tretí stupeň ochrany v ods. 1 písm. l) je zakázané používať iné hospodárenie v lesoch ako prírode blízke hospodárenie, s odkazom na § 2 písm. x), § 18 ods. 4 a § 66 písm. c) zákona o lesoch č. 326/2005 Z. z. Čiže už dnes, bez reformy ochrany prírody je uvedená skutočnosť legislatívne zabezpečená a reálne sa deje. Naopak, Komponent č. 5 má zabezpečiť zvýšenie podielu bezzásahových území vo veľkoplošných chránených územiach na 75%, čiže presne v opačnom trende, ako sa vo všeobecných zásadách Plánu obnovy uvádza. Zásadná pripomienka.	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 21: Nakoľko priamo v Komponente č. 5, v kapitole 2. Hlavné výzvy a ciele, podkapitole a) Hlavné výzvy, časti Stav chránených území je uvedené: „Z pohľadu zonácie majú jednotlivé národné parky na Slovensku rozličnú východiskovú situáciu. Zásadne sa líšia rozlohou, podielom štátnych pozemkov na celkovej výmere, ako aj rozsahom súčasného bezzásahového územia.“ a výkupom pozemkov sa určite nedosiahne nezabezpečí zmena biotopov tak, aby sa mohli automaticky zaradiť do A zóny národných parkov, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: Vlastníctvo pozemku ešte nikdy a nikde nezabezpečilo to, že územie je alebo nie je vhodné do národného parku. Keď sa ochrany hodné územia zachovali na neštátnych pozemkoch, svedčí to o ohľaduplnom a zmysluplnom obhospodarovaní	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody,

	územia. To isté platí aj o štátnych pozemkoch. Iné však je, ak by malo ísť o politické rozhodnutie, že na štátnych pozemkoch je možné vyhlásiť chránené územie bez toho, či jeho stav a hodnota danému zámeru zodpovedá. Len vtedy už nejde o odborný problém, ale politický a tam všetky argumenty strácajú zmysel. O bezzásahových územiach platí to isté. Ak je dnes v Slovenskom krase 4% bezzásahových území, ako sa na odbornej úrovni dá obhájiť navýšenie na 75% jednorazovým administratívnym aktom - zonáciou. Na Muránskej planine je súčasný podiel bezzásahových území 13%. Aby sa dosiahol podiel 75%, je nutné do bezzásahového režimu zaradiť človekom dvesto rokov viac či menej ovplyvňované lesné spoločenstvá. Je pritom jedno, či ide o štátne alebo neštátne pozemky. Lenže rýchlym rozpadom nepôvodných biotopov určite Slovenská republika nepríspeje k adaptácii území na zmenu klímy, nezvýši sa zachyt CO₂, ale naopak. Zásadná pripomienka.	preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 22: Nakoľko priamo v Komponente č. 5, v kapitole 3. Popis investície a reforiem v tomto komponente, podkapitole a) Reformy, časti Reforma hospodárenia s vodou v krajine, Ciele je uvedené: „Hlavným cieľom je zabezpečiť odolnosť ekosystémov voči zmenám klímy, a tým pádom zabezpečiť ich stabilný príspevok k mitigácii zmeny klímy. Investícia nadväzuje na Reformu ochrany prírody, ktorá vytvorí podmienky pre rozširovanie bezzásahových území a zabezpečenie stabilnej dlhodobej najvyššej ochrany v najcennejších územiach, čo významne prispeje k mitigácii zmeny klímy.“ A nedá sa súhlasiť s tým, že zvyšovaním bezzásahových území na nepôvodných ekosystémoch sa zabezpečí ich odolnosť za finančné prostriedky z Fondu obnovy, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: Je paradoxom, že sú potrebné investície na reformu ochrany prírody, ktorá má zabezpečovať nič nerobenie. Či bezzásah prinesie zvýšenie odolnosti a zlepšenie stavu biotopov hlavne na nepôvodných biotopoch, nech sa vedecky odôvodní a až následne vo veľkom realizuje. Len ako príklad vo vysokohorských smrečinách, ktoré sa nechali na samovývoj, nenasvedčuje nič tomu, že by to bol odolný pôvodný biotop. Špecifická štruktúra sa zmenila veľmi rýchlo, neplní svoje funkcie a určite nebude nie že v dohľadnej budúcnosti, ale v horizonte niekoľkých storočí – najprv sa vytvorí les prípravných drevín (jarabina, vŕba, osika), následne začne vznikať obmedzené prirodzené zmladenie smreka, nakoľko v blízkom okolí už žiadne rodiace	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.

	smreký nie sú a až po odrastení ojedinelých smrekov a ich úspešnom prežití a zarodení je predpoklad vyššieho počtu smrekov v zmladení. Investície z Plánu obnovy sú preto veľmi rizikovo naprojektované. Zásadná pripomienka.	
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 23: Nakoľko priamo v Komponente č. 5, v kapitole 2. Hlavné výzvy a ciele, časti Strata biodiverzity je uvedený: „V priaznivom stave sa v roku 2013 nachádzala asi pätina druhov a tretina biotopov európskeho významu na Slovensku. V roku 2019 sa tento stav podľa reportovaných údajov dokonca ešte zhoršil, no v skutočnosti ide len o priblíženie údajov reálnemu stavu zlepšovaním dát, hlavne z monitoringu.“, a napriek nepriaznivému trendu pri súčasnom systéme ochrany prírody (najmä bezzásahovom režime), opatrenia a ciele navrhnuté v Komponente č. 5 nie sú schopné sebareflexie, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: Za šesť rokov intenzívnej ochrany druhov a biotopov došlo k ich zhoršeniu, je to závažné zistenie a treba hľadať príčiny. Na Slovensku sa však príčina – bezzásahový režim na nepôvodných biotopoch – zamieňa za všeobecné tvrdenia, ktoré nezodpovedajú skutočnosti. K tomu však netreba transformáciu ochrany prírody za peniaze z Plánu obnovy, ale nastavenie odbornej diskusie na základe faktov a vedecky podložených informácií a nie emócií, politického a mediálneho tlaku. Zásadná pripomienka.	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 24: Nakoľko priamo v Komponente č. 5, vo viacerých častiach sa zavádzajúco uvádza, že zvyšovaním plôch s bezzásahovým režimom povedie ku degradácii biotopov a následnej strate biodiverzity, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: Sieť maloplošných chránených území, ktoré majú najčastejšie piaty stupeň ochrany, sa buduje viac ako sto rokov. Pokiaľ to boli biotopy, ktoré boli schopné existencie bez zásahu človeka, existujú bez náznakov degradácie biotopov a následnej strate biotopov. Naopak, tam kde sa vyhlásili chránené územia s piaty stupňom ochrany na biotopoch, ktoré neboli schopné samovývoja a zaviedol sa v nich bezzásahový režim, tam dochádza k degradácii biotopov a následnej strate biodiverzity. V lokalite Muránskej planiny je exaktným príkladom takto nevhodne nastaveného	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody,

	(ne)manažmentu územia Fabova hoľa. Ako už z názvu lokality vyplýva, išlo o bezlesie, ktoré bolo využívané na pasenie oviec a dobytku, ktoré sa po ústupe pastierstva zalesnilo nepôvodnými smrekmi. Následne bol záujem na území budovať práve hlucháňovi priaznivý les, na princípoch postupnej prebudovy na vekovo, priestorovo aj drevinovo diferencovaný porast, s riedkym zápojom a medzerami, ktoré sú v biotope hlucháňa bezpodmienečné. Novým zákonom o ochrane prírody a krajiny v roku 2002 sa však zdefinoval v rezerváciách piaty stupeň ochrany, teda bezzásahový režim. Došlo však k rýchlemu rozpadu smrečín, a teda degradácii biotopu a strate biodiverzity. Napriek tomu sa naďalej zotrváva v bezzásahovom režime a dokonca je snaha o zvýšenie podielu bezzásahových území v človekom výrazne pozmenených územiach, bez zohľadnenia dopadov. Zásadná pripomienka.	preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 25: Nakoľko priamo v Komponente č. 5, v kapitole Popis investícií a reforiem, časti, podkapitole a) Reformy, časti Reforma hospodárenia s vodou, Výzvy je uvedený: „Európska komisia Slovensko upozorňuje, že nadmerná ťažba dreva vedie k poklesu počtu hlucháňov na osobitne chránených územiach, a to od roku 2004 takmer o 50 %. Komisia preto v júli 2020 rozhodla o podaní žaloby na Súdny dvor EÚ (C-661/20). Zároveň Slovensku odporúča poskytnúť primerané zdroje a posilniť kapacity na vykonávanie potrebných ochranných opatrení s cieľom zachovať alebo obnoviť priaznivý stav ochrany rastlinných a živočíšnych druhov a biotopov s európskym významom.“, čo je v rozpore s oficiálnymi dokumentami Slovenskej republiky problematika hlucháňa je účelovo dezinterpretovaná aktivistami a opatrenia v Komponente č. 5 neriešia uvedený problém, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: Európska komisia je permanentne zavádzaná nepresnými, až klamlivými informáciami mimovládnych organizácií, ktoré vyvolávajú dojem potreby pridelovania finančných prostriedkov na záchranu prírody na Slovensku. Pritom paradoxne presadzujú nič nerobenie – bezzásahový režim a množstvo financií sa minie na analýzy, projekty, štúdie, tak ako je to aj v Komponente č. 5 navrhovaného Plánu obnovy. Dezinformácie o nadmernej ťažbe dreva sú vyvrátené v zdôvodnení zásadnej pripomienky č. 4. K samotnej problematike hlucháňa o jej protichodnosti a nesystémovosti hovoria aj dve publikácie, ktoré sa venujú záchrane hlucháňa na Slovensku. Jedna je z roku 2012 vydaná OZ Prales, „Hlucháňovi priaznivý manažment	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.

	lesa“, vydaná ako metodická príručka, ktorej autormi sú Apfel E., Armatys P., Coppes J., Demko M., Demovič B., Chovancová B., Kalafusová I., Karaska D., Kaštier P., Klinga P., Krzan P., Lipowsky F., Mikoláš M., Ondruš S., Paule L., Remeník Ľ., Rzonca Z., Saniga M., Semelbauer M., Siano R., Spitzer K., Tesák J., Urban P., Zatlukal J., Zrníková K., Žiak J., Žurek Z.. Táto príručka bola akceptovaná všetkými zainteresovanými stranami, nepresadzovala ako jediné možné riešenie bezzásahový režim a naopak, postupnou prebudovou smrečín sa mal zachovať a zlepšovať biotop hlucháňa. V roku 2018 však ŠOP SR vydala publikáciu „Program záchrany hlucháňa hôrneho na roky 2018 – 2022“ (Program záchrany), ktorej autormi sú Mikoláš M., Vysoký J., Tesák J., Tejkal M., Klinga P., Semelbauer M., Bučko J., Kaliský M., Černajová I., Baláž E., Bačkor P., Jasík M., Karaska D.. Tu už je najdôležitejším spôsobom ochrany biotopu hlucháňa bezzásahový režim. Je zaujímavý názorový posun opakujúcich sa autorov – Karaska Dušan, Klinga Peter, Mikoláš Martin, Semelbauer Marek, Tesák Jerguš. Dnes sa však väčšina rozhodnutí štátnej správy životného prostredia odvoláva v zdôvodnení práve na Programu záchrany, pričom generálna prokuratúra odmieta jeho záväznosť. V stanovisku GP je uvedené: „...dokumentácia ochrany prírody vrátane Programu záchrany je v zmysle § 54 ods. 23 zákona č. 543/2002 Z. z. len podkladom na vypracovanie územnoplánovacej dokumentácie, dokumentov, plánov alebo projektov podľa § 9 ods. 1 zákona č. 543/2002 Z. z. a na činnosť a rozhodovanie orgánov ochrany prírody a krajiny. Program záchrany nie je dokumentom, ktorý by obsahoval opatrenia, ktoré by boli záväzné alebo inak sa inak dotýkali pôsobnosti a právomoci orgánov verejnej správy.“ Zásadná pripomienka.	
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 26: Nakoľko priamo v Komponente č. 5, v kapitole 1. Popis komponentu, časti Investície je uvedené: „Cieľom investície je ochranou ekosystémov zabezpečiť dlhodobu udržateľný príspevok ekosystémov k adaptácii na zmenu klímy a zmiernenie jej dôsledkov (zmiernovanie povodní, prevencia pred suchom).“, pričom zmiernenie povodní a prevencia pred suchom sa určite nevyrieši ponechávaním 75% území národných parkov v bezzásahovom režime, rýchlym rozpadom nepôvodných smrečín a ďalších lesných ekosystémov čiastočne alebo významne zmenených človekom, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými.	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na

	Odôvodnenie: Pripravovaná spoločná „Stratégia Európskej únie pre lesy“, kde predpoklad ďalšej starostlivosti o lesné spoločenstvá v Európe ide úplne opačným smerom, ako predpokladá komponent č. 5 – navyšovanie bezzásahových území na Slovensku. V legislatívnom pláne na 2. štvrťrok 2022 pod č. 11 je návrh zákona o zmene klímy, dôvodom na predloženie je „v reakcii na očakávané prijatie (Európskeho klimatického predpisu) je zvýšená potreba prijať obdobnú legislatívu aj na národnej úrovni. Sprehľadní sa tým a sformalizujú kľúčové klimatické ciele a povinnosti subjektov za účelom plnenia medzinárodného a európskeho klimatického práva.“ Čiže na európskej úrovni ešte nie je dohoda na klimatickom predpise, ale na Slovensku už vieme, že zvyšovaním bezzásahového územia prispejeme k adaptácii na zmenu klímy. Hlavné vplyvy lesa na vodnú bilanciu sú zachytávanie zrážok v korunách (inercencia) a tak isto vyparovanie vody z povrchu rastlín (transpirácia), pričom netreba zabúdať na schopnosť pôdy zadržať vodu. Najúčinnnejšie znižujú odtok povrchovej vody mladšie lesné porasty, účinnosť prestarnutých a preriedených porastov je približne rovnaká ako u nelesných spoločenstiev (viď štúdie: Fedorov S.F., Marunich S.V., 1989: "Forest cut and forest regeneration effects on water balance and river runoff" in Roald L., Nordseth K. & Hassel K. A. 1989: FRIENDS in Hydrology, IAHS Publication No. 187, Published by the International Association of Hydrological Sciences, IAHS Press, Institute of Hydrology, Wallingford, Oxfordshire OX10 8BB, UK, strany 291-297; McIntosh, P.D. 2003. Estimated effects of potential forestry operations on water quantity, Koonya district. Unpublished report, Forest Practices Board, Hobart na http://www.fpa.tas.gov.au; Yu Yannian, 1990: Hydrological effects of forests, The Hydrological Basis for Water Resources Management (Proceedings of the Beijing Symposium, October 1990), IAHS Publ. no. 197). Ihličnaté porasty sú účinnejšie ako listnaté (napr. Armbruster, M., Seegert, J., Feger, K.-H. 2004: Effects of changes in tree species composition on water flow dynamics – Model applications and their limitations, Journal Plant and Soil, Springer Netherlands, Volume 264, Numbers 1-2 / July, pp. 13-24; Augusto, L., Ranger, J., Binkley, D., Rothe, A. 2002: Impact of several common tree species of European temperate forests on soil fertility, Annals of Forest Science, Vol. 59 No. 3 (April 2002) p. 233; Nisbet, T. 2005: Water Use by Trees, Forestry Commission, Information Note, Forestry Commission, Edinburgh, 8 strán;	zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
--	---	--

	Tate K. W. 1996: Interception on Rangeland Watersheds; Rangeland Watershed Program, Factsheet, No. 36;). Vplyv ťažieb je úmerný ich plošnému podielu na celkovej výmere lesa (napr. Hornbeck, J.W., Adams, M.B., Corbett, E.S., Verry, E.S., Lynch, J.A. 1995: A Summary of Water Yield Experiments on Hardwood Forested Watersheds in Northeastern United States, Proceedings 10th Central Hardwood Forest Conference, Morgantown, West Virginia March 5-8, 1995, USDA Forest Service, pp. 282-295; Ziemer, Robert R. 1998. Flooding and stormflows. In: Ziemer, Robert R., technical coordinator. Proceedings of the conference on coastal watersheds: the Caspar Creek story, 6 May 1998; Ukiah, California. General Tech. Rep. PSW GTR-168. Albany, California: Pacific Southwest Research Station, Forest Service, U.S. Department of Agriculture; 15-24). Povrchový odtok z jednotlivých odlesnených plôch sa podľa výskumov v experimentálnych povodiach v prvom roku po ťažbe zvyšuje až o cca 30 % (napr. Hibbert, A. R., 1967. Forest treatment effects on water yield. In: W. E. Sopper and H. W. Lull (Editors), International Symposium For Hydrology. Pergamon, Oxford, pp. 527-543; Wemple, B.C., J.A. Jones, and G.E. Grant. 1996. "Channel Network Extension by Logging Roads in Two Basins, Western Cascades, Oregon." Water Resources Bulletin 32, No. 6: 1195-1207), potom však už v druhom roku výrazne klesá a po 10-20 rokoch je už spravidla odtok nižší, než bol predtým zo starého lesa. Preto zvyšovaním bezzásahových území a rýchly rozpad smrekových porastov je vážnym ohrozením cieľa – prevencie pred povodňami. Zásadná pripomienka.	
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 27: Nakoľko priamo v Komponente č. 5, v kapitole 3. Popis investícií a reforiem v tomto komponente, podkapitole a) Reformy, časti Reforma krajinného plánovania, pod časti Implementácia je rozpor medzi navrhovanými termínmi postupnosti opatrení a Rámcovým plánom legislatívnych úloh Vlády SR na VIII. Volebné obdobie, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: V uvedenej časti Komponentu č. 5 je uvedený termín predloženia návrhu zákona o krajinnom plánovaní na schválenie 4Q 2021, jeho schválenie v termíne 4Q 2022. V Rámcovom pláne legislatívnych úloh je návrh zákona o krajinnom plánovaní v 3Q 2021. Táto nezrovnalosť len dokumentuje, že celý Komponent č. 5 je pripravený	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody,

	bez súvislostí s inými dokumentami Vlády SR, povrchné a nesystémovo. Zásadná pripomienka.	preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 28: Nakoľko priamo v Komponente č. 5, v kapitole 3. Popis investícií a reforiem v tomto komponente, podkapitole a) Reformy, časti Reforma krajinného plánovania v podčasti Implementácia a Časový rozvrh je rozpor medzi navrhovanými termínmi postupnosti opatrení, ich jednotlivých etáp, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: V uvedenej časti Komponentu č. 5 je uvedený termín realizácie mapovania ekosystémových služieb od 2Q 2021 do 4Q 2020. Hneď v ďalšom texte je rozpis rozdelenia jednotlivých etáp na termíny 3Q 2023 a 3Q 2026. Tak isto mapovanie biotopov a druhov európskeho významu má prebehnúť do 4Q 2024 a 4Q 2026. Táto nezrovnalosť len dokumentuje, že celý Komponent č. 5 je pripravený povrchné a nesystémovo. Pritom je zarážajúce, že na Slovensku sú vyhlásené územia biotopov a druhov európskeho významu, pritom ich zmapovanie sa má ešte len uskutočniť za peniaze z Plánu obnovy do konca 4Q 2026. Alebo je mapovanie biotopov a druhov európskeho významu len projekt, cez ktorý je potrebné vyčerpať nezmyselne naplánované finančné zdroje, ktorá by mohli slúžiť na zmysluplné projekty. Zásadná pripomienka.	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 29: Nakoľko v Pláne obnovy, v Komponente č. 5, kapitole 2. Hlavné výzvy a ciele, podkapitole b) Ciele, časti 3. Vyrovnanie sa so súkromnými vlastníckmi, je uvedené okrem iného, že podpory by smerovali do oblasti výstavby lokálnej vodárenskej infraštruktúry (najmä koreňové čistiarne odpadových vôd v obciach), sú uvádzané opatrenia, ktoré v celom Komponente č. 5 ďalej nie sú opatreniami, finančne ani adresátmi naplnené, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými.	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom,

	Odôvodnenie: Projekty budovania čistiarní odpadových vôd nie sú nikde v návrhoch opatrení zahrnuté, preto vymenovanie tejto aktivity v tomto bode je len opis niečoho možného, bez adekvátneho návrhu reálneho zabezpečenia, čiže len ako zmätočné rozširovanie „zámerov“, nie reálnych opatrení. Zásadná pripomienka.	že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 30: Nakoľko v Pláne obnovy, v Komponente č. 5, kapitole 2. Hlavné výzvy a ciele, podkapitole b) Ciele, časti 2. Zalesňovanie lesných pozemkov po kalamiťách pôvodnými druhmi drevín... sú uvádzané opatrenia, ktoré v celom Komponente č. 5 ďalej nie sú opatreniami, finančne ani adresátmi naplnené, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: Pre zdôvodnenie tejto pripomienky treba mať celé znenie textu tejto investície: „Zalesňovanie lesných pozemkov po kalamiťách pôvodnými druhmi drevín, vrátane odstraňovania inváznych nepôvodných druhov rastlín na plochách po kalamite, a eliminácia odtoku z lesných ciest, a inej dopravnej infraštruktúry v lesoch, prípadne jej sanácia. Zalesňovanie lesných pozemkov po kalamiťách pôvodnými druhmi drevín, vrátane odstraňovania inváznych nepôvodných druhov rastlín na plochách po kalamite, a eliminácia odtoku z lesných ciest a lesnej infraštruktúry (napr. zväžnic) bude určené pre neštátnych aj štátnych vlastníkov lesov ako konečných prijímateľov. Na realizáciu týchto opatrení budú určené prostriedky EŠIF z programového obdobia 2021 – 2027 alebo nástrojov Spoločnej poľnohospodárskej politiky.“ Odkaz na prostriedky EŠIF alebo Spoločnej poľnohospodárskej politiky dokazujú, že v Pláne obnovy je táto investícia uvedená len ako zmätočné rozširovanie „zámerov“, nie reálnych opatrení. Zásadná pripomienka.	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 31: Nakoľko v Pláne obnovy, v Komponente č. 5, kapitole 2. Hlavné výzvy a ciele, podkapitole a) Hlavné výzvy, v časti Strata biodiverzity, sú	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu

	uvádzané nepravdivé a zavádzajúce informácie, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: Nepravdivé informácie: „Intenzita ťažby, teda podiel skutočnej ťažby a prírastku dreva, je dlhodobo vyššia než v ostatných krajinách OECD a za posledných 10 rokov je jej trend rastúci. Viac ako tretina stromov na Slovensku je vo vysokom stupni defoliácie, kedy je aspoň štvrtina ich listov poškodená, čo je dlhodobo viac, než je celoeurópsky priemer. Kysuce, Orava a spišsko-tatranská oblasť sú oblasťami s dlhodobo najhorším zdravotným stavom lesov. Odlesnenie veľkých plôch spôsobuje povodne a dezertifikáciu krajiny.“ Nemajú oporu v žiadnom oficiálnom dokumente Slovenskej republiky a sú účelovo opakované mimovládnyimi organizáciami, ktoré sa venujú ochrane prírody. Vo vládnych dokumentoch, ako napr. v Súhrnnej informácii o stave lesov SR, 1980-2019, tzv. Zelenej správe, ktorá je braná na vedomie Národnou radou Slovenskej republiky, sa uvádza zvyšujúci trend zásoby dreva na lesných pozemkoch či už spolu alebo na hektár. Kým v roku 1980 bola zásoba dreva spolu 324 mil. m³, v roku 2000 to bolo 410 mil. m³, v roku 2010 to bolo 461,9 mil. m³, v roku 2015 to bolo 478,1 mil. m³, v roku 2019 to bolo 483 mil. m³. Podobne je to aj v zásobe dreva na hektár lesných pozemkov. Kým v roku 1980 bola zásoba dreva na hektár 174 mil. m³, v roku 2000 to bolo 215 mil. m³, v roku 2010 to bolo 239 mil. m³, v roku 2015 to bolo 247 mil. m³, v roku 2019 to bolo 247 mil. m³. Zvyšujúce sa zásoby dreva súvisia jednak s výškou ťažby, ale aj vekovým zložením porastov na Slovensku a nárastom výmery lesných pozemkov. Konštatovanie o odlesňovaní veľkých plôch nie je dôsledkom obhospodarovania lesov v súčasnosti, ale Slovensko dobiehajú spôsoby zakladania lesov a ich obhospodarovania je v minulosti, kedy boli úplne iné ekonomické a znalostné podmienky. Dnes sa spôsobom obhospodarovania zabezpečuje, že odlesnenie je dočasné, relatívne krátkodobé a už po 10 -15 rokoch mladý lesný porast dokáže zachytiť viac zrážkovej vody ako dospelý porast. Zásadná pripomienka.	bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 32: Nakoľko v Pláne obnovy, v Komponente č. 5, kapitole 2. Hlavné výzvy a ciele, podkapitole a) Hlavné výzvy, v časti Zmena klímy, sú uvádzané nepravdivé a zavádzajúce informácie, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými.	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s

	Odôvodnenie: Nepravdivými a zavádzajúcimi informáciami sa sleduje cieľ navodiť nevyhnutnosť investícií do oblasti Muránskej planiny, pritom realita je iná. Tvrdenie, že „Z hľadiska oblastí je najohrozenejšie východné Slovensko (napr. v r. 2020 boli rozsiahle záplavy v rámci regiónu Muránskej planiny). Až dve pätiny zo všetkých povodňových udalostí sa udiali v Prešovskom kraji.“ V rámci regiónu Muránskej planiny nedošlo k rozsiahlym záplavám, ale prívalovej vode z krátkej intenzívnej prietrži mračien. Podobné jednostranné závery uviedol aj redaktor Andrej Bán z Denníka N, ktorý sa nechal zavádzať vtedajším riaditeľom Národného parku Muránska planina Milanom Borošom. Článok dokonca zaujal prokurátora Okresnej prokuratúry v Revúcej, ktorý Odboru kriminálnej polície Okresného riaditeľstva PZ v Revúcej doručil „poznatok, z ktorého sa javilo podozrenie zo spáchania prečinu ochrany stromov a krov podľa § 306 Trestného zákona.“ Sedem mesiacov trvajúce preverovanie podnetu dokázalo, že lesným hospodárstvom k žiadnemu porušeniu § 306 Trestného zákona nedošlo. Územie s prívalovou vodou je mimo vlastného územia Národného parku Muránska planina, kde je v podloží kryštaliník, na samotnej Muránskej planine prevládajú karbonátové horniny, ktoré takmer všetku zrážkovú vodu veľmi rýchlo prepúšťajú do podzemných priestorov, kde sa akumuluje a postupne vyviera. Ak dve pätiny povodní pripadá na Prešovský kraj, treba robiť opatrenia v tomto území. Celý región Muránskej planiny je v Banskobystrickom kraji a teda mimo územia s najvyšším podielom povodní. Zásadná pripomienka.	danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 33: Nakoľko Komponent č. 5 Plánu obnovy je v príkrom rozpore s niektorými cieľmi uvedenými vo všeobecnej časti Plánu obnovy, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. V časti Part 4 sa uvádzajú ničím nepodložené tvrdenia. Odôvodnenie: V časti Part 4: Celkový vplyv je v kapitole 1.2 Dlhodobé makroekonomické vplyvy je uvádzaný v boxe fakt: „ Neúplnosť vyhodnotenia dlhodobých vplyvov na ekonomický rast a zamestnanosť - V aktuálne predkladanej verzii Plánu obnovy a odolnosti nie sú odhadnuté dlhodobé vplyvy komponentov Obnoviteľné zdroje a energetická infraštruktúra, Obnova budov – časť verejné budovy, Udržateľná doprava, Dekarbonizácia priemyslu a podpora alternatívnych palív, Komponenty v oblasti zdravia, Digitálne Slovensko a Zdravé, udržateľné a konkurencieschopné verejné financie.“ Zato „Pre komponent Adaptácia na zmenu	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento

	klímy a biodiverzita sa v dlhodobom horizonte predpokladajú zanedbateľné vplyvy.“ Považujeme v tomto jedinom komponente uvádzať, že sa predpokladá zanedbateľný vplyv, je zavádzajúce. Nie je dôveryhodne zanalyzovaný dopad hlavne na rast zamestnanosti a ekonomický rast regiónov, kam sú investície Komponentu č. 5 nasmerované. Zásadná pripomienka.	komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 34: Nakoľko v Pláne obnovy, v Komponente č. 5, kapitole 2. Hlavné výzvy a ciele, podkapitole a) Hlavné výzvy, v časti Strata biodiverzity, sú uvádzané nepravdivé a zavádzajúce informácie, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: Zavádzajúce informácie: „Medzi hlavné činitele nepriaznivého zdravotného stavu slovenských lesov patria zmena klímy a s ňou spojené výkyvy počasia (najmä vietor), veterné kalamity a následne sekundárne sa množiaci podkôrny hmyz a vplyv človeka, činnosťou ktorého sú lesy na mnohých miestach vekovo a druhovo málo diverzifikované (predovšetkým v prípade smrekových monokultúr), a tým pádom väčšinou zraniteľné.“ Zmena klímy a zmena diverzity lesných porastov sú veličiny, ktoré sú dlhodobé. Dnes hodnotiť prácu lesníkov, ktorí zakladali smrekové monokultúry v danom čase na základe daných požiadaviek spoločnosti, je nanajvýš nekorektné. Práve postupná premena nevhodných smrekových porastov mohla byť riešením spolupráce lesníkov a ochrany prírody. Žiaľ, prevládol tlak na bezzásahový režim a dôsledky premnoženia podkôrneho hmyzu sa napriek upozorneniam dostavili. Zásadná pripomienka.	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 35: Nakoľko v Pláne obnovy, v Komponente č. 5, kapitole 2. Hlavné výzvy a ciele, podkapitole b) Ciele, sú uvádzané nepravdivé a zavádzajúce informácie, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Odôvodnenie: Na základe uvedeného textu: „Podpora prirodzených ekosystémov a ochrana predovšetkým prioritných európskych druhov a biotopov aj formou bezzásahovosti zabezpečia odolné lesné ekosystémy, ktoré prispievajú k uhlíkovej neutralite.“ Sa vytvára predstava, ako by sa prirodzené ekosystémy nechránili či ničili.	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať

	Prirodzených ekosystémov najmä v lese je v rámci celého Slovenska cca 24 tis. ha, čiže cca 1,2% (Mind'áš J., Konôpka J., Novotný J., Jendek S., 2006, Lesy Slovenska, NLC Zvolen, str. 86). Tieto sú určite schopné existovať aj v rámci bezzásahového režimu. Zvyšovanie podielu bezzásahového režimu v nepôvodných ekosystémoch je však cieľ s vysokou mierou rizika rýchleho rozpadu týchto ekosystémov a nie zvýšenie ich odolnosti. Napríklad vo Švajčiarsku existuje štúdia, kde od roku 1961 bol ponechaný porast bez ťažby. Zásoba porastu sa zvýšila z 370 m³/ha na 1089 m³/ha v súčasnosti. Došlo však k výraznému horizontálnemu zápoju, stromy majú výrazne kratšie koruny a porast pripomína plne zapojený les vekových tried, bez bylinného krytu a prirodzeného zmladenia (Kozel J., Budúcnosť výberkových lesov v Couvet, 2020, Lesnícka práca č. 2). V samotnom Národnom parku Muránska planina prebehlo v rámci projektu ŠOP SR (názov a kód projektu uvedený v pripomienke č. 11) hodnotenie stupňa prirodzenosti lesných spoločenstiev a prírodných lesov sa zistilo 0,08ha, prirodzených lesov (lesov s pôvodnými drevinami s viditeľnými prejavmi ľudskej činnosti) 247,57ha, čo činí 1,0%, prevažne prirodzených lesov (lesy s pôvodnými drevinami založenými výsadbou alebo čiastočne z prirodzeného zmladenia) 9 979,44ha, čo činí 39,4% a zmenených lesov (s nepôvodnými drevinami založenými výsadbou) 9 009,13ha, čo činí 35,6% (zvyšok tvoria nelesné ekosystémy). Zásadná pripomienka.	pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť. Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
Slovenská lesnícka komora	Zásadná pripomienka č. 36: Nakoľko Komponent č. 5 Plánu obnovy je v príkrom rozpore s niektorými cieľmi uvedenými vo všeobecnej časti Plánu obnovy, navrhujeme celý Komponent č. 5 z predloženej verzie Plánu obnovy vynechať a nahradiť inými. Pritom požiadavka EK na 37%-ný podiel zelenej tranzície bude dodržaný. Odôvodnenie: Požiadavka Európskej komisie, aby „Zelený príspevok, resp. ciele zelenej tranzície“ z alokácie Plánu obnovy boli na úrovni aspoň 37% celej finančnej obálky z Plánu obnovy. Celkový návrh Plánu obnovy uvažuje s finančnou čiastkou 6 155 mil. € na „zelený príspevok“ by malo ísť minimálne 2 277 mil.€. Keďže v predloženom návrhu Plánu obnovy je na „zelený príspevok“ navrhnutých 2 945 mil.€, 668 mil. € je navyše. Vníname to ako výborný počin, pokiaľ by bol naplnený zmysluplnými investíciami. Pokiaľ by sa Komponent č. 5 úplne vynechal, resp. prehodnotili sa jeho aktivity a investície, aj tak Slovensko splní odporúčanie EK a „zelený príspevok“ by činil 45,4%, čo je určite dostatočný podiel. Mnohé opatrenia	Keďže hlavnou požiadavkou pripomienkujúceho subjektu bolo celý komponent 5 z plánu obnovy a odolnosti vynechať a nahradiť inými, spracovateľ s danou pripomienkou v plnej miere nesúhlasí. Trváme na tom, že komponent 5 bude mať pozitívny vplyv na zvýšenie biodiverzity, adaptácie na zmenu klímy a ochranu prírody, preto nevidíme dôvod tento komponent nahradiť.

	Komponentu č. 5 sú totiž v príkrom rozpore s všeobecnými cieľmi a ustanoveniami Plánu obnovy – vid' zásadné pripomienky č. 1 až 35. Zásadná pripomienka.	Upozorňujeme na možnosť využitia iných zdrojov EÚ financovania, konkrétne fondov EŠIF alebo Spoločnú poľnohospodársku politiku.
AINova (Academia Istropolitana Nova)	V časti A. Komponent 2: Obnova budov; 2. Obnova verejných historických a pamiatkovo chránených budov; Investícia: Obnova verejných historických a pamiatkovo chránených budov (náklady) – 193,5 mil. eur; Cieľ 2: Investičná obnova verejných historických a pamiatkovo chránených budov – 192,5 mil. eur. Odporúčame začleniť do tejto časti aj zriadenie nezávislého fondu na podporu kultúrneho dedičstva a alokovanie 20 mil. eur do tohto fondu z alokácie 192,5 mil. eur na Investičnú obnovu verejných historických a pamiatkovo chránených budov. Zdôvodnenie: Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky obsahuje časti Reformy starostlivosti o pamiatkový fond (ktoré sú súčasťou Reformy pre udržateľný rozvoj kultúry a kreatívneho priemyslu, ktorú zverejnilo Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky v marci 2021), avšak neobsahuje zriadenie nezávislého fondu na podporu kultúrneho dedičstva s alokáciou 20 mil. eur, ktorý taktiež navrhuje menovaný materiál. Zriadenie fondu prispeje k vytvoreniu komplexnejšieho systému rôznych finančných nástrojov na podporu ochrany a obnovy pamiatkového fondu. Takéto opatrenie bude reflektovať viac ako dve dekády pretrvávajúci stav, v ktorom je povinnosť financovania obnovy kultúrnych pamiatok iba na vlastníkoch a štát sa na nej systémovo nepodieľa dostatočne. Dôležité je zaviesť do systému prvok nárokovateľnosti finančnej podpory zo strany štátu – aj v nadväznosti na platnú legislatívu, by sa mal štát zaviazat', že bude podľa určitého kľúča prispievať na údržbu a obnovu pamiatok každému vlastníkovi, keďže ochrana kultúrneho dedičstva je aj verejným záujmom. Fond v sebe obsahuje aj možnosť budovania ďalších inovatívnych riešení pre ekonomický rozvoj, napríklad nízkoúročený návratný pôžičkový systém, ktorý bude umožňovať aj obnovu dlhodobo chátrajúcich budov. Bez zriadenia nezávislého fondu na podporu kultúrneho dedičstva ako kompenzačného a zároveň motivačného nástroja pre vlastníkov pamiatok je účinnosť ďalších reformných opatrení pre pamiatky obmedzená. Poznámka: Možnú finančnú rezervu pre naplnenie fondu vidíme napr. v komponente Obnova verejných historických a pamiatkovo chránených budov v časti Zelená ekonomika s alokáciou	Zriadenie fondu na podporu kultúrneho dedičstva s načrtnutými nástrojmi považuje MK SR za správny krok vpred pre politiku kultúrneho dedičstva. Napriek tomu takýto fond nemôže byť financovaný z plánu obnovy a odolnosti, pretože nepredstavuje jednorazový výdavok. Zriadenie fondu na podporu kultúrneho dedičstva vyžaduje financovanie zo štátneho rozpočtu. Prvým krokom pre zavedenie nárokovateľnosti finančnej podpory zo strany štátu je vytvorenie metodiky na objektívnu kvantifikáciu pridanej hodnoty.

	200 mil. eur, keďže predpokladáme, že bude problematické jej čerpanie na obnovu kultúrnych pamiatok. V súčasnosti na Slovensku takmer neexistujú realizované pozitívne príklady na zlepšenia energetickej hospodárnosti historických budov (resp. je ich minimum), oveľa viac je príkladov, kedy opatrenia na zlepšenie energetickej bilancie historické budovy poškodili po vizuálnej alebo technickej stránke. Toto opatrenie nesie v sebe riziká, pretože Slovensko nedisponuje dostatočným množstvom odborníkov a skúseností na zvládnutie projekčnej prípravy pre tak veľkú a technologicky mimoriadne náročnú nárazovú investíciu. Aby takáto veľká investícia pamiatkam pomohla a nie ich ohrozila, je potrebná najskôr investícia do predchádzajúcich výskumov a ďalšieho vzdelávania.	
AINova (Academia Istropolitana Nova)	V časti A. Komponent 2: Obnova budov; 2. Reforma zvýšenia transparentnosti a zefektívnenia rozhodnutí PÚ SR; v bode Implementácia opatrenie “Metodika klasifikácie pamiatkového fondu, ktorá bude umožňovať rôzne stupne prísnosti starostlivosti o pamiatku” – odporúčame uvedené opatrenie vypustiť a použiť vyčlenené finančné prostriedky na Metodiku systému ďalšieho odborného vzdelávania a osvetu, ktorá by zahŕňala ďalšie systematické odborné vzdelávanie pracovníkov PÚ SR, relevantných pracovníkov samospráv a profesijných skupín, ktoré sú zapojené do procesu ochrany a obnovy kultúrneho dedičstva. Vyčlenené finančné prostriedky odporúčame použiť tiež na vzdelávanie a osvetu vlastníkov pamiatok a širokej verejnosti. Zdôvodnenie: „Metodika klasifikácie pamiatkového fondu umožňujúca rôzne stupne prísnosti starostlivosti o pamiatku“ nie je žiaduca a to z nasledovných dôvodov: 1. V súčasnosti legislatíva rozlišuje národné kultúrne pamiatky, pamiatkové rezervácie, pamiatkové zóny, lokality Svetového dedičstva UNESCO, objekty v ochranných pásmach, pamätihodnosti. 2. Prax ukázala, že systém je dostatočne prepracovaný a úplný, aby zachytil historické objekty s rôznym stupňom zachovania hodnôt. Ďalšie členenie na rôzne pamiatkové kategórie spôsobí v pamiatkovej ochrane zmatek. 3. Okrem toho, objekty zaradené do Ústredného zoznamu pamiatkového fondu sú už samy o sebe výberovou kategóriou spomedzi násobne väčšieho počtu existujúcich historických stavebných objektov.	Pôvodný text ku metodike klasifikácie pamiatkového fondu je nahradený textom: „Metodika klasifikácie pamiatkového fondu, ktorá umožní vytvorenie a praktickú aplikáciu metodiky princípov rozhodovania PÚ SR a metodiku výpočtu navýšenia nákladov; zároveň by mala slúžiť ako úvodná informácia pre vlastníkov o ich právach a povinnostiach“. Domnievame sa, že takéto znenie je kompromisným riešením a zlepší ďalšiu osvetu vlastníkov pamiatok, pričom naďalej umožní naplnenie cieľov reformy.

	4. Podmienky ochrany a obnovy konkrétnej pamiatky sú diferencované aj v súčasnosti, a to na základe exaktne a pre každú pamiatku samostatne definovaného súboru pamiatkových hodnôt. 5. Znižovanie prísnosti starostlivosti o pamiatky nie je v záujme ich ochrany. Už dnes je stav pamiatkového fondu veľmi zlý a ustupovanie štandardným požiadavkám jeho stav ešte zhorší a spôsobí nenávratný zánik pamiatkových hodnôt. Je neprípustné, aby sa na pamiatkach začali objavovať napr. plastové okná alebo začali miznúť architektonické detaily len preto, že ide o národnú kultúrnu pamiatku s nízkym „stupňom prísnosti“. Odporúčame zaradiť do Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky ďalšie vzdelávanie a osvetu a to z nasledovných dôvodov: 1. Keďže cieľom reformy je zvýšiť transparentnosť a efektívnosť rozhodnutí Pamiatkového úradu Slovenskej republiky (ďalej ako PÚ SR), je nevyhnutné aby jej súčasťou bolo aj ďalšie odborné vzdelávanie pracovníkov PÚ SR. Reforma zameraná na zlepšenie efektivity verejnej správy nie je v žiadnom prípade možná bez vzdelávania daných pracovníkov – z toho dôvodu ho odporúčame zaradiť. 2. Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky na strane 11 konštatuje, že „jednou z príčin zlého stavu pamiatkového fondu Slovenska je dlhodobý nezáujem verejnosti o pamiatkový fond, ako aj zlý vzťah samotných vlastníkov pamiatok k svojmu majetku“. V reforme však chýbajú opatrenia týkajúce sa vzdelávania a osvetu vlastníkov, správcov pamiatok a tiež širokej verejnosti. Budovanie povedomia je nevyhnutnou podmienkou na zlepšenie stavu pamiatkového fondu – z toho dôvodu ho odporúčame zaradiť. Ďalšou dôležitou súčasťou zlepšenia stavu pamiatkového fondu je aj vzdelávanie relevantných pracovníkov samospráv a tiež profesijných skupín – toho dôvodu ho odporúčame zaradiť. Navrhnuté kompromisné riešenie	
AINova (Academia Istropolitana Nova)	V časti A. Komponent 2; Obnova budov; 2. Reforma zvýšenia transparentnosti a zefektívnenia rozhodnutí PÚ SR; v bode Implementácia, Míľnik 2: Stavebnotechnický pasport relevantných štátnych pamiatkových budov – 4,1 mil. eur. Odporúčame vypustiť „relevantných štátnych“ a nahradiť ho slovným spojením „najviac ohrozených“, a to bez ohľadu na druh vlastníctva, takže odporúčané znenie je: Míľnik 2: Stavebnotechnický pasport najviac ohrozených pamiatkových budov – 4,1 mil. eur. Zdôvodnenie: Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky na strane 11 uvádza, že „najdôležitejšie pamiatky sa nachádzajú v štátnom vlastníctve“, čo však nie je úplne	Sporné tvrdenie „Z hľadiska významnosti pamiatok možno očakávať, že najdôležitejšie pamiatky sa nachádzajú v štátnom vlastníctve.“ bolo vymazané. Pasportizácia musí byť však vykonaná na

	pravdivé tvrdenie (viď napríklad sakrálne pamiatky). Pasportizácia pamiatok, ktorá nebude zameraná len na štátne budovy, bude pozitívne reflektovať viac ako dve dekády pretrvávajúci stav, v ktorom je povinnosť starostlivosti o pamiatku výlučne na vlastníkoch a štát sa na nej dostatočne systémovo nepodieľa. Aj Plán obnovy a odolnosti Slovenskej republiky na strane 11 uvádza, že „vlastníci pamiatok považujú svoje povinnosti v súvislosti s pamiatkovou ochranou za neprimeranú administratívnu a ekonomickú záťaž“. Z uvedených dôvodov odporúčame, aby pri pasportizácii pamiatok nebolo kritériom výberu vlastníctvo štátu, ale prioritne sa vypracoval pasport najviac ohrozených pamiatok bez ohľadu na druh vlastníctva, vrátane doporučení pre zlepšenie ich technického stavu. Na základe takéhoto pasportu by štát vedel účelnejšie financovať prípadné obnovy ohrozených pamiatok a stanovovať priority pri prideľovaní dotácií. Navrhnuté kompromisné riešenie	pamiatkach v štátnom vlastníctve. Je pravda, že na Slovensku chýba nárokovateľný nástroj na kompenzáciu zvýšených nákladov pre vlastníkov pamiatok. To ale nesúvisí s potrebou podložiť rozhodnutia o komplexných rekonštrukciách štátnych pamiatok objektívnymi kritériami. Štát nemá dostatočné prostriedky na plošnú a komplexnú rekonštrukciu celého pamiatkového fondu. Na vyriešenie tohto problému musí štát vytvoriť podmienky na to, aby boli súkromní vlastníci motivovaní k zachovávaní pamiatkových hodnôt.
AINova (Academia Istropolitana Nova)	V časti A. Komponent 2: Obnova budov; 2. Reforma zvýšenia transparentnosti a zefektívnenia rozhodnutí PÚ SR; v bode Implementácia, strana 14, tretí odsek zhora – odporúčame v uvedenom odseku vypustiť text „Pasportizáciu pamiatok v štátnom vlastníctve má vykonať ad-hoc tím...“. Odporúčame vypustiť vetu: „Každý tím by mal obsahovať minimálne troch odborníkov na pamiatkovú ochranu a dvoch dodatočných brigádnikov, resp. študentov“. V opatrení odporúčame vypustený text nahradiť textom: „Pasportizáciu majú vykonať odborné tímy, v ktorých budú využité aj odborné kapacity odboru preventívnej údržby pamiatok na PÚ SR a jeho pobočky v regiónoch. Odporúčame tiež rozšíriť toto opatrenie aj o Dokončenie revízie ústredného zoznamu pamiatkového fondu. Odporúčame tiež zistenia z pasportizácie zapracovať do databázy ÚZPF PÚ SR v rámci projektu PAMIS. Zdôvodnenie: Navrhované opatrenie nezohľadňuje existenciu a výsledky niekoľkoročného projektu Pro Monumenta pri PÚ SR, na základe ktorého vznikol odbor preventívnej údržby pamiatok. Vďaka	Do textu bolo vložené: „Pasportizačné tímy budú riadiť odborníci zo Slovenského národného múzea a PÚ SR.“ a „Výsledky pasportizácie budú zapracované do ústredného zoznamu pamiatkového fondu.“ Našich odborníkov z SNM a PÚ SR si samozrejme vážime. Potreba ad-hoc tímov vzniká kvôli nárazovosti a plošnosti naprojektovanej pasportizácie a

	menovanému projektu sa už od roku 2014 realizuje systém inšpekcií zameraných na analýzu aktuálneho stavebno-technického stavu pamiatkových objektov. Na mieste sa odstraňujú drobné poruchy a správcom objektov sa poskytujú detailné informácie o potrebnej údržbe/opravách. Inšpekcie sa vykonávajú predovšetkým na pamiatkových objektoch vo vlastníctve/správe štátu, územnej, regionálnej, miestnej samosprávy a registrovaných cirkví v SR, ktoré sú verejne dostupné. Tieto inšpekcie nie sú spoplatňované. Zavádzanie iného, dočasného a jednorázového systému pasportizácie, ktorý by do veľkej miery kopíroval už existujúci projekt Pro Monumenta môže byť hodnotené ako neúčelné nakladanie s vynaloženými verejnými zdrojmi a duplicitná činnosť. Namiesto jednorázového zriadenia niekoľkých tímov s využívaním študentov (pri ktorých by bola otázna ich odborná pripravenosť), považujeme za účelnejšie plánované prostriedky vložiť do dobudovania už existujúcej siete inšpekčných tímov odboru preventívnej údržby pamiatok PÚ SR s možnosťou kontrahovania externých expertov podľa potreby. Existujúce inšpekčné tímy už disponujú technickým vybavením aj špecializovaným vzdelaním (získaným doma aj v zahraničí), odskúšaným know-how a okrem popísania stavu pamiatky vedú v relevantných prípadoch aj priamo zasiahnuť a odstrániť menšiu poruchu na pamiatke, ktorá vedie k jej ďalšiemu znehodnocovaniu. Nové zistenia je potrebné zapracovať do databázy ÚZPF PÚ SR v rámci projektu PAMIS. Navrhnuté kompromisné riešenie	kvôli špecifikám plánu obnovy a odolnosti.
Melichár, Juraj, Ing. a spol. (verejnosť)	Na strane 4 navrhujeme upraviť text nasledovne: „- Priama spotreba tuhých fosílnych palív, odpadu, PLG LPG a plynového oleja a nafty sa ukončí najneskôr do roku 2030 a pre fosílny zemný plyn do roku 2035. - Zníži sa úroveň emisií uhlíka v plyne o 25 % do roku 2030 2050.“ Odôvodnenie: U LPG ide pravdepodobne len o preklep. Tieto ustanovenia je nutné porovnať s pripravovaným modelom uhlíkovej neutrality v rámci aktualizovanej Nízkouhlíkovej stratégie SR. Fosílna palivo zemný plyn má porovnateľné dopady na klímu ako uhlie pri započítaní únikov metánu. Podľa dokumentu EBRD sa emisie skleníkových plynov u zemného plynu pohybujú okolo 625-925 gCO₂eq/kWh v závislosti od 2-5 % únikov metánu pri 20 ročnom potenciáli globálneho otepľovania. Pre porovnanie uhlie má emisie na úrovni 910 gCO₂eq/kWh. Európska investičná banka prestáva z dôvodu ochrany klímy financovať projekty s emisiami skleníkových	Text uvedenej citácie je z dlhodobej stratégie obnovy fondu budov. Text v uvedenej stratégii hovorí o predpokladoch možného vývoja. Fosílna palivá bude možné v nejakej podobe využívať až do roku 2050 preto s pripomienkou nesúhlasíme.

	plynov nad 250 gCO ₂ eq/kWh po roku 2021. Technická správa k taxonómii udržateľných investícií EÚ z marca 2020 uvádza dokonca hodnotu 100 gCO ₂ /kWh pre plynové a obnoviteľné zdroje, ktorá sa bude navyše každých 5 rokov znižovať smerom k uhlíkovej neutralite v roku 2050.	
Martin Hojsík (verejnosť)	Hlavná pripomienka: Najväčším nedostatkom komponentu „Udržateľná doprava“ je, že namiesto komplexnej podpory environmentálnej udržateľnej mobility ako celku sa zameriava prevažne len na železničnú dopravu (a iba nadväzujúcej mestskej dopravy). To je nedostatočné, železničnej dopravy aj vzhľadom na pomerne malý podiel v prepravných výkonov vzhľadom na limity dopravnej siete. Navrhujem zmeniť text kapitoly 03 Udržateľná doprava (v zmysle našich podrobných pripomienok) na komplexnú podporu environmentálne šetrnejšej, udržateľnej mobility, vo forme navzájom prepojených služieb. Teda na komplexnú podporu celej verejnej osobnej dopravy (MHD, regionálna autobusová a železničná doprava), nemotorovej dopravy a kombinovaných služieb postavených na báze zdieľania.	MDV zaujalo stanovisko, že predložený text nie je možné považovať za pripomienku. Daný podnet berie spracovateľ na vedomie. Zároveň bol predkladateľom vyjadrený nesúhlas s tvrdením, že materiál podporuje len železničnú dopravu, nakoľko je možné podporu čerpať aj na rozvoj bezemisnej verejnej dopravy (elektrická trakcia MHD) ako aj nemotorovej, cyklistickej dopravy. Predkladateľom bolo poukázané na to, že Plán obnovy nemôže saturovať všetky investičné a reformy potreby Slovenskej republiky a, že nezhrnutie niektorých konkrétnych investícií alebo reforiem neznamená, že nie sú považované za dôležité alebo, že nebudú realizované v rámci iných programov a zdrojov - konkrétne napríklad EŠIF v programovom období 2021-2027 alebo zo zdrojov štátneho rozpočtu SR. MFSR

		informovalo, že jedna z dôležitých podmienok Európskej komisie voči členským štátom pri príprave Plánov obnovy a odolnosti je vytýčenie jasných deliacich línií medzi zdrojmi financovania a zamedzenie dvojitému financovaniu. Verejná osobná doprava by mala byť predmetom rozsiahlej podpory aj z prostriedkov Európskych štrukturálnych a investičných fondov v rámci špecifického cieľa 2.8.1. Partnerskej dohody - Podpora multimodálnej mestskej mobility.
Martin Hojsík (verejnosť)	Pripomienka k: Investícia 2: Podpora ekologickej osobnej dopravy. Návrh na zmenu: Komplexná podpora environmentálne šetrnejšej, udržateľnej osobnej dopravy. Zameranie sa takmer výlučne resp. prevažne na podporu železničnej dopravy (a nadväzujúcej mestskej dopravy) je nevhodné. Potrebná je komplexná podpora environmentálne a klimaticky šetrnej, udržateľnej mobility z pohľadu atraktivity pre udržateľné druhy dopravy ako je verejná osobná doprava vo všeobecnosti, nemotorová doprava a kombinované služby, ktoré sú postavené na báze zdieľania. Mal by sa podporovať koncept MAAS (mobilita ako služba), kde všetky ponúkané služby pomôžu splniť stanovené ciele. Prílišné zameranie sa na železničnú dopravu je nedostatočné, pretože tá má len malý podiel v prepravných výkonov, vzhľadom na limity dopravnej siete. Je nutné podporovať komplexne aj verejnú dopravu ako celok, kam patrí mestská hromadná doprava, regionálna autobusová a železničnú dopravu, cyklodopravu atď.	MDV zaujalo stanovisko, že predložený text nie je možné považovať za pripomienku. Daný podnet berie spracovateľ na vedomie. Zároveň bol predkladateľom vyjadrený nesúhlas s tvrdením, že materiál podporuje len železničnú dopravu, nakoľko je možné podporu čerpať aj na rozvoj bezemisnej verejnej dopravy (elektrická trakcia MHD – električkové a trolejbusové trate) ako aj nemotorovej, cyklistickej dopravy.

		Predkladateľom bolo poukázané na to, že Plán obnovy nemôže saturovať všetky investičné a reformy potreby Slovenskej republiky a, že nezhrnutie niektorých konkrétnych investícií alebo reforiem neznamená, že nie sú považované za dôležité alebo, že nebudú realizované v rámci iných programov a zdrojov - konkrétne napríklad EŠIF v programovom období 2021-2027 alebo zo zdrojov štátneho rozpočtu SR. MFSR informovalo, že jedna z dôležitých podmienok Európskej komisie voči členským štátom pri príprave Plánov obnovy a odolnosti je vytýčenie jasných deliacich línií medzi zdrojmi financovania a zamedzenie dvojitému financovaniu. Verejná osobná doprava by mala byť predmetom rozsiahlej podpory aj z prostriedkov Európskych štrukturálnych a investičných fondov v rámci špecifického cieľa 2.8.1. Partnerskej dohody - Podpora multimodálnej mestskej mobility.
--	--	---

Martin Hojsík (verejnost')	K Investícii 1. Rozvoj infraštruktúry nízkouhlíkovej dopravy Výzvy: · Nevyvážené a nekoordinované objednávanie trás a využitia železničnej infraštruktúry vedie k neefektívnemu obmedzovaniu kapacity železničných tratí. Poznámka: Chýba tu popis príčin tohto stavu v železničnej doprave. Na toto priamo dohliada štát, preto sa natíska otázka ako je to možné. Je potrebné zamerať sa na zlepšenie systému objednávaní a koordinácie. Ciele: · Zvýšiť nedostatočnú dĺžku a zlepšiť kvalitu a bezpečnosť cyklistickej infraštruktúry pre cyklistickú dopravu v rámci obcí a miest a významných prepojení medzi mestami alebo obcami, ktoré môžu priniesť aj zmenu del'by prepravnej práce, ako aj v nadväznosti na ďalšiu ekologickú infraštruktúru v rámci podpory verejnej osobnej dopravy. · Zvýšiť a dobudovať zariadenia Bike and Ride, Park and Ride na zastávkach a staniciach verejnej osobnej dopravy, či už autobusovej, železničnej, prípadne vodnej za účelom podpory multimodality. Implementácia: · Výstavba cyklistických tratí v mestských aglomeráciách, resp. prímestských začne už v roku 2021 a ukončená bude v roku 2026. Financovanie sa predpokladá na základe pravidelných výziev na predkladanie žiadostí (v zmysle § 8 zákona č. 151/2019 Z. z. o poskytovaní dotácií na podporu rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky). V roku 2019 bolo prostredníctvom tejto dotačnej schémy poskytnutých celkovo 13 mil. EUR na vypracovanie projektovej dokumentácie na výstavbu, zmenu stavby, stavebné úpravy alebo rekonštrukciu cyklistickej infraštruktúry. Predpokladané investičné náklady sú 500 tis. Eur/1 km. Tento náklad vychádza z projektov budovania cyklistickej infraštruktúry v mestských aglomeráciách realizovaných v minulosti ako aj zo štúdií realizovateľnosti mestských cyklotrás v slovenských mestách a bol určený váženým pomerom nákladov na vybudovanie 1 km cyklistickej infraštruktúry a vybudovaného počtu cyklistických stojanov za uplynulé obdobie. V rámci RRP sa očakáva vystavanie novej cyklodopravnej infraštruktúry v intraviláne miest a obcí v dĺžke cca 200 km (poznámka v prípade rozdelenia na mestské a mimomestské prostredie by celková predpokladaná dĺžka mohla byť oveľa väčšia, aj preto navrhujem	MDV zdôraznilo, že časť predkladaného textu nemá charakter pripomienky, jedná sa skôr o podnet, ktorý berie na vedomie. Vylepšenie koordinácie pri objednávaní dopravy vo verejnom záujme si za cieľ kladie práve Reforma verejnej osobnej dopravy ako jedno z opatrení komponentu 3 udržateľná doprava. Uvádzaná jednotková suma 500 tisíc eur na kilometer cyklotrasy uvádzaná v Pláne obnovy predstavuje priemernú cenu a vychádza z kompletných nákladov na vybudovanie segregovaných cyklotrás vrátane pridružených investícií (prekládky sietí, realizácie a preprogramovanie svetelných križovatiek, presádzanie zelene, inštalácia sčítačov a pod.) realizovaných v zastavanom území viacerých miest na Slovensku (najmä mestá Trnava a Bratislava). Samozrejme je možné podporiť ako lacnejšie, tak drahšie projekty, pokiaľ sa preukáže opodstatnenosť ich nákladov. Jednotková cena bola využitá iba na vypočítanie minimálneho
--	---	---

	predmetné rozdelenie) a výstavba zhruba 110 bezpečných parkovacích prístreškov pre bicykle na železničných a autobusových staniciach a zastávkach, ktoré umožnia skvalitniť prestupy medzi cyklistickou a železničnou dopravou. (Zodpovedné MDV, implementuje prijímateľ). Poznámka: Tie investičné náklady a 1 km sú vysoké a určite nebudú zodpovedať napríklad vybudovaniu cyklopruhov a cykloopatrení v mestách, sú nižšie. Tu opäť narážam na to podstatné delenie implementácie z pohľadu miest, alebo mimomestského územia. 3. Rozvoj intermodálnej nákladnej dopravy Výzvy · Presvedčiť cestných dopravcov, aby začali používať kombináciu cesta-železnica-cesta. Toto je veľmi nepravdepodobné, cestní dopravcovia majú na Slovensku výhodu vo flexibilitě aj z pohľadu nákladov, cestovného času. Tu žiaľ železničná doprava nie je konkurencieschopná, najmä pre jej spôsob riadenia, náklady, dopravnú infraštruktúru a pod. Skôr je tu priestor, aby železničná doprava analyzovala možnosti ponúk inovatívnych služieb, ktoré budú atraktívne pre zákazníkov bez potreby dotovania zo strany štátu. Pozitíva: Vyčlenenie 100 miliónov eur na rozvoj cyklistickej dopravy je krok správnym smerom, ktorý môže prispieť k rozvoju cyklistickej dopravy na plnohodnotnú súčasť dopravy na Slovensku.	rozsahu vystavanej infraštruktúry pri uvažovanej alokácii 100 miliónov eur a teda konečná dĺžka vybudovaných trás môže byť vyššia. V Pláne obnovy sa počíta aj s budovaním cyklistických stojanov a parkovacích veží na železničných staniciach ako separátny projekt a zároveň budú stojany ako oprávnený náklad pri budovaní cyklotrás aj pri iných prestupných uzloch. Zároveň si dovoľujeme si upozorniť, že Plán obnovy nemôže saturovať všetky investičné a reformy potreby Slovenskej republiky a, že nezhrnutie niektorých konkrétnych investícií alebo reforiem neznamená, že nie sú považované za dôležité alebo, že nebudú realizované v rámci iných programov a zdrojov - konkrétne napríklad EŠIF v programovom období 2021-2027 alebo zo zdrojov štátneho rozpočtu SR. Jedno z dôležitých podmienok Európskej komisie voči členským štátom pri príprave Plánov obnovy a odolnosti je vytýčenie jasných
--	--	---

		deliacich línií medzi zdrojmi financovania a zamedzenie dvojitému financovaniu. Verejná osobná doprava (vrátane napr. budovania park and ride zariadení) by mala byť predmetom podpory aj z prostriedkov Európskych štrukturálnych a investičných fondov v rámci špecifického cieľa 2.8.1. Partnerskej dohody - Podpora multimodálnej mestskej mobility.
Cyklokoalícia	Pripomienka 4. Zahrnutie Plánu územného rozvoja cyklistických komunikácií do reformnej zložky komponentu. Navrhujeme vypracovať na základe analýzy mobilitných dát a metodiky uplatňovanej za účelom efektívnej podpory infraštruktúry Plán územného rozvoja cyklistických komunikácií. Odôvodnenie: Cieľom plánu je vytvoriť a zosúladiť rozvojové plány plánovaných cyklistických komunikácií, na základe ich prínosu pre dosahovanie jednotlivých cieľov podľa ich prevládajúceho účelu. Vytvorenie takéhoto plánu podľa jednotnej metodiky a na základe dát umožní lepšie smerovanie verejných zdrojov do podpory výstavby cyklistických komunikácií. Zároveň sa umožní efektívna príprava projektov v strednodobom horizonte a to najmä využitím nástrojov podľa zákona o pozemkových úpravách č. 330/1991 Z. z., s cieľom urýchlenia širšieho územného rozvoja cyklistických komunikácií, ako aj finančnej efektivity pomocou prípravy pozemkov pre ich výstavbu a v neposlednom rade využitím súbežnej výstavby cyklistických komunikácií pri procese výstavby či rekonštrukcie cestnej siete.	MDV upozornilo na to, predkladaný text má charakter podnetu, ktorý ide nad rámec predkladaného materiálu a vníma ho ako podnet na ďalšiu diskusiu. MDV zdôraznilo, že už v súčasnosti pri povinnom pripomienkovaní územnoplánovacích dokumentácií predkladaných územnými samosprávami skúma a kladie dôraz na zapracovanie cyklistických trás, resp. na vytváranie územných rezerv pre budúce vedenie cyklistických trás. Poukázalo takisto na to, že rozvojom cyklistických trás sa venujú aj stratégie udržateľnej dopravy a

		mobility miest alebo samosprávnych krajov a že sa v súčasnosti pripravuje aktualizácia Národnej stratégie rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky. MFSR poukázalo na to, že Plán obnovy a odolnosti nemôže reflektovať na všetky reformné priority a potreby SR a ich nezahrnutie do Plánu obnovy neznamena, že nemôžu byť realizované mimo jeho rámca.
Cyklokoalícia	Pripomienka 6. Vzdelávanie zamestnancov verejnej správy a samosprávy v oblasti udržateľnej mobility, predovšetkým cyklodopravy. Navrhujeme, aby bolo do dokumentu zaradené aj vzdelávanie verejnej správy pre zvyšovanie odbornosti, rozširovanie znalostí a šírenia príkladov dobrej praxe v navrhovaní kvalitnej cyklistickej infraštruktúry a jej integrácie s ostatnými druhmi dopravy. Aktivita by mala prebiehať formu vzdelávacích seminárov (vo vhodnej regionálnej štruktúre), študijných ciest do zahraničia a prípravy vzdelávacích materiálov. Odôvodnenie: Materiál v súčasnej podobe neuvažuje o vzdelávaní zamestnancov verejnej správy a samospráv. Nedostatočná odborná kapacita verejnej správy je bezpochyby jednou z najväčších výziev rozvoja cyklistickej dopravy. Tá sa prejavuje nedostatočným množstvom projektov prispievajúcich k rozvoju cyklodopravy práve v sídlach s vysokým potenciálom investícií. Druhým faktorom je častá nedostatočná ambicióznosť a kvalita projektov. Lepšie znalosti samospráv a štátnej správy prinesú nielen viac podporených kvalitných projektov, ale tiež naštartujú dlhodobý záujem o rozvoj cyklodopravy, čím multiplikuujú vynaložené investície. Ide o aktivitu ekvivalentnú k aktivite v rámci Komponentu 2 Obnova budov (pozri časť 1. Obnova verejných historických a pamiatkovo chránených budov - Implementácia), navrhovanej do POO tým istým ministerstvom, teda Ministerstvom dopravy a výstavby SR. Položku je tiež potrebné zahrnúť do plánovaných nákladov komponentu.	Pripomienka čiastočne akceptovaná. MDV informovalo, že uvedené aktivity má v kompetencií Národný cyklokoordinátor ako aj regionálni cyklokoordinátori. Vzdelávanie zamestnancov verejnej správy a samosprávy v oblasti udržateľnej mobility, predovšetkým cyklodopravy vie MDV SR zabezpečiť alternatívne aj prostredníctvom Zákona č. 151/2019 Z. z. „§ 3, ods.d) „o poskytovaní dotácií na podporu rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky. V spolupráci s Prezidiom PZ SR MDV v rokoch 2019-2020 absolvovali vzdelávanie

		dopravných policajtov o implementácii aktualizovaného technického predpisu TP 085 – Navrhovanie cyklistickej infraštruktúry. MDV takisto poukazovalo na to, že nie je potrebné v tejto fáze prípravy plánu obnovy ísť do prílišnej granularity, a že technické záležitosti je možné riešiť v implementačnej fáze. MFSR poukázalo na to, že z Plánu obnovy by sa nemali financovať tzv. opakujúce sa náklady (recurring costs).
Cyklokoalícia	Pripomienka 7. Zaradenie budovania odstavných zariadení pre bicykle do projektov železničnej infraštruktúry. Navrhujeme adresátovi Železnice Slovenskej republiky priradiť aj investície na parkovacie zariadenia a objekty pre bicykle. Na investíciu navrhujeme vyčleniť sumu 10 miliónov eur mimo sumy venovanej rozvoju cyklistickej infraštruktúry. Zároveň navrhujeme do POO zaradiť vytvorenie Metodiky pre parkovanie bicyklov na železničných staniciach, ktorá určí kritéria pre kapacitu a technické riešenia odstavných zariadení. Odôvodnenie: Priradenie implementácie Železniciam Slovenskej republiky významne zjednoduší budovanie odstavných zariadení pre bicykle na a pri železničných staniciach, pretože značná časť pozemkov a budov, vhodných na tieto účely, je vo vlastníctve ŽSR. Spolu s vytvorením Metodiky pre parkovanie bicyklov na železničných staniciach, vychádzajúcej pri technických aj kapacitných riešeniach z príkladov najlepšej praxe a dát o dennej dochádzke na jednotlivých staniciach tento spôsob zabezpečí vyšší a jednotný štandard kvality na železničných staniciach s výsledkom vyššieho komfortu cestujúcich a zároveň zjednodušenie čerpania. Vytvorenie samostatnej metodiky mimo uvažovanej Metodiky rozvoja cyklistickej	Pripomienka čiastočne akceptovaná. MDV informovalo, že budovanie odstavných zariadení pre bicykle na železničných staniciach v réžii ŽSR bude súčasťou plánu obnovy. Zástupcovia MDV tiež poukázali na to, že ŽSR majú od roku 2014 spracované „Štandardy vybavenia železničných staníc pre potreby rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky na Slovensku“, ktoré boli spracované na základe technického predpisu TP 085 – Navrhovanie cyklistickej

	infraštruktúry je vhodnejšie aj z dôvodu predpokladanej rýchlejšej príprave Metodiky pre parkovanie bicyklov na železničných staniciach.	infraštruktúry. Ich implementáciou sa za posledné roky osadili na vybraných 53 železničných staniciach nekryté cyklostojany v tvare obráteného písmena U. V súlade s poslednou Cyklovýzvou MDV SR z roku 2019 bolo podporených 16 oprávnených žiadostí vo výške 1,9 mil. Eur o vybudovanie krytých cykloprístreškov, predovšetkým v blízkosti prestupných terminálov VOD. (Príklad - žst. Senec.).
Cyklokoalícia	Pripomienka 9. Zapracovanie pojmu, definície a metodiky plánu udržiateľnej mobility (PUM) do legislatívnych predpisov a technických podmienok Navrhujeme v rámci reformných opatrení zaradiť zapracovanie pojmu, definície a metodiky Plánu udržiateľnej mobility do prinajmenšom nasledovných legislatívnych predpisov a dokumentov: Zákon č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (v gescii MDV SR) Vyhláška č. 55/2001 Z. z. Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky o územnoplánovacích podkladoch a územnoplánovacej dokumentácii (v gescii MŽP SR) TP 054 Inštrukcia k dopravno-inžinierskej dokumentácii (v gescii MDV SR) Odôvodnenie: Materiál v súčasnej podobe nenavrhuje zlepšenie komplexných nástrojov a stratégií plánovania udržiateľnej mobility. Politika mestskej a regionálnej mobility je primárnou zodpovednosťou miestnych a regionálnych orgánov verejnej správy. Hoci sa na účely územného plánovania v zmysle platných právnych predpisov pripravujú územné generely dopravy, ich prístup k mobilite zvyčajne neobsahuje prvky udržiateľnosti dopravy.	MDV uviedlo, že uvedená pripomienka ide nad rámec predkladaného materiálu ako aj kompetencií spracovateľa. MDV konštatoval, že berie na vedomie predmetnú pripomienku a v rámci vnútrorezortnej komunikácie ju uplatní prostredníctvom Odboru legislatívy MDV u príslušných rezortov (MŽP SR, Úrad vlády SR- podpredseda vlády SR pre legislatívu a strategické plánovanie). MF SR uviedlo, že chápe, že zaradenie niektorých reforiem pod plán obnovy predstavuje pre občiansku

	Vzhľadom na stále rastúcu dôležitosť udržateľnej mobility v mestách a ich aglomeráciách pripravila Európska komisia v roku 2009 Akčný plán mestskej mobility, v ktorom sa uvádzajú pokyny a skúsenosti implementácie PUM. V roku 2010 vyjadrila Rada Európskej únie podporu na vytvorenie PUM pre mestá a mestské regióny a podporila vývoj takých stimulov, ktoré vedú k odbornej asistencii a výmene skúseností pri ich tvorbe. V roku 2014 Európska komisia financovala spracovanie aktualizovaných Pokynov k vytváraniu a implementácii plánov udržateľnej mestskej mobility. V roku 2015 boli tieto pokyny doplnené Pokynmi k tvorbe plánov udržateľnej mestskej mobility pre polycentrické regióny. Ministerstvo dopravy a výstavby SR tieto podklady spracovalo, zjednodušilo, doplnilo o slovenský legislatívny rámec a v roku 2015 vydalo ako Metodické pokyny k tvorbe plánov udržateľnej mobility. Tieto PUM-y sa následne využívajú ako podklad pre identifikáciu efektívnych investícií v mobilite daného územia a ako podklad pri prerozdeľovaní EŠIF v aktuálnom programovom období. Dodnes však nebol tento strategický dokument, ktorý prináša komplexný pohľad na rozvoj udržateľnej mobility daného územia, či už ide o mesto, jeho funkčné územie alebo región, zapracovaný do slovenskej legislatívy. Jeho prijatie zabezpečí vyššiu kvalitu realizovaných riešení a zvýši motiváciu a schopnosť čerpania zo strany slovenských samospráv.	spoločnosť istú mieru garancie realizácie, avšak materiál nemôže reagovať na všetky reformné priority a potreby Slovenskej republiky, pričom však nezaradenie reformy pod Plán obnovy v nijakom ohľade neznamená, že uvedená reforma nebude uskutočnená.
Cyklokoalícia	Pripomienka 11. Úprava legislatívy a technických noriem v oblasti cyklodopravy Do reformných opatrení POO navrhujeme zaradiť aktualizáciu minimálne vymenovaných právnych predpisov a technických noriem: Zákon 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a ak sa to ukáže ako potrebné aj Vyhláška 30/2020 o dopravnom značení tak, aby o.i. lepšie vyhovovali rozvoju cyklistickej (ako aj pešej a hromadnej) dopravy; Technických predpisov TP 085 Navrhovanie cyklistickej infraštruktúry; STN 73 6110 Projektovanie miestnych komunikácií; STN 73 6102 Projektovanie križovatiek na pozemných komunikáciách; STN 73 6056 Odstavné a parkovacie plochy cestných vozidiel Odôvodnenie: Súčasný návrh POO nepočíta s úpravou legislatívy a technických predpisov v oblasti cyklodopravy. Ich úprava, reflektujúca základné princípy	MDV uviedlo, že aktualizácia TP 085 a predmetných STN v gescii Slovenskej správy ciest je už v procese prípravy a pri novelizácii Zákona č. 8/2009 Z. z. , ako aj Vyhlášky č. 30/2020 Z. z. o dopravnom značení v pôsobnosti MV SR bude MDV v tejto veci súčinné.

	udržateľnej mobility a príklady najlepšej praxe zaručí vyššiu kvalitu budovanej cyklistickej infraštruktúry a zároveň podporí jej využiteľnosť a efektívnejšiu integráciu s ostatnými druhmi dopravy.	
Cyklokoalícia	Pripomienka 13. Zahnutie všetkých reformných opatrení v nákladoch komponentu Navrhujeme odhadnúť potrebné zdroje pre všetky reformné opatrenia a následne ich zahrnúť do nákladov komponentu. Odôvodnenie: Zo súčasného znenia nákladov vyplýva, že ministerstvo neplánuje pri reformných aktivitách (napr. zostavenie metodík) využívať externých expertov či nakupovať dáta, keďže tieto položky v praxi nemajú nulové náklady. V hárku Green Digital&Costs je spomendzi všetkých reformných opatrení v riadku vyčlenená suma 25 miliónov na náklady, týkajúce sa iba železničnej dopravy (1 - Udržateľná doprava - Reforma 2: Reforma verejnej osobnej dopravy). Dôrazne navrhujeme zaradiť reformné aktivity súvisiace s cyklistickou dopravou do nákladov projektu, pretože ministerstvo dopravy a výstavby momentálne nemá ani pracovné ani odborné kapacity na realizáciu reformných opatrení. Malo by ísť o financie ako interné (navýšenie kapacity ministerstva pre spracovanie metodiky a dát, pre projektové riadenie čerpania, aktualizáciu noriem a predpisov), tak aj externé (pre spracovanie metodík, nákup a spracovanie dát, odborné vzdelávanie)	Pripomienka 13: Pripomienka bola čiastočne akceptovaná, avšak rozpor trvá. MDV zahrnulo náklady na implementačné kapacity do rozpočtu plánu obnovy. Zástupcovia Cyklokoalície uviedli, že vyhodnotenie nepovažujú za dostatočné.
Melichár, Juraj, Ing. a spol. (verejnosť)	Pripomienka č. 7.1: Odporúčame aby v komponente Adaptácia na zmenu klímy boli menovite uvedené prostriedky, s ktorými sa ráta pri vysporiadaní pozemkov s neštátnymi vlastníkmi. Je potrebné uviesť, že okrem výkupu sa môže rátať aj s realizáciou pozemkových úprav. To dnes z textu komponentu nie je zrejmé a skôr sa zdá, že sa ráta výlučne s výkupom pozemkov. Vhodným doplnením môže byť aj to, že štát zafinancuje digitálnizáciu procesu pozemkových úprav tak, aby išli rýchlejšie a usporiadanie kritických častí prebehlo čo najskôr. Odôvodnenie: Do roku 2020 boli komplexné pozemkové úpravy na Slovensku realizované iba na 12 % územia, pritom na viac ako 3 tisíc katastroch je stále potrebné urobiť pozemkové úpravy. Preto sa môže stať, že pri výkupe pozemkov budú vykúpené pozemky v registri E, ku ktorým nebude prístup a teda štát nebude na nich môcť jednoducho zabezpečiť plánovaný manažment. Preto by mala byť menovite umožnená pri vysporiadaní pozemkov možnosť realizácie pozemkových úprav a štát by v závislosti od konkrétneho územia rozhodol či sú viac vhodné výkupy alebo pozemkové	Pripomienka bola čiastočne akceptovaná. Pripomienkujúci súhlasí s vysporiadaním majetkových pomerov a nespochybňuje dôležitosť výkupu pozemkov, tak ako to uvádza komponent adaptácia na zmenu klímy. Trvá na zahrnutí pozemkových úprav do plánu obnovy a odolnosti, ktoré môžu v niektorých prípadoch predstavovať vhodnejší spôsob na dosiahnutie vyššieho podielu

	úpravy pre dosiahnutie vyššieho podielu zastúpenia štátnych pozemkov v chránených územiach. Pritom v územiach, kde má štát vysoké zastúpenia vlastníctva pôdy (rozdrobenej do mnohých parciel) môže správny výber obvodu pozemkových úprav prispieť k výraznému zvýšeniu podielu štátnej pôdy v chránených územiach za nižších nákladov ako keby sa v daných územiach museli pozemky vykupovať. V územiach s nízkym podielom vlastníctva štátu je samozrejme výkup pozemkov jedinou reálnou alternatívou. Táto pripomienka je zásadného charakteru.	štátnych pozemkov v chránených územiach.
Melichár, Juraj, Ing. a spol. (verejnosť)	Pripomienka č. 7.2: Žiadame zdvojnásobiť finančný rozpočet pre komponent Adaptácia na zmenu klímy z navrhovaných 2,5 % celkového rozpočtu Plánu obnovy a odolnosti na min. 5 %. Odôvodnenie: Nariadenie pre Plán obnovy a odolnosti stanovil, aby 37 % výdavkov bolo vyčlenených na podporu v oblasti klímy - vrátane biodiverzity, ktorá je v rámci Plánu zastúpená v tomto komponente. Rozpočet celého komponentu - 150 miliónov EUR - predstavuje len necelých 2,5 % celého rozpočtu Plánu obnovy a odolnosti a len necelých 7 % z oblasti Zelená ekonomika, čo považujeme za nedostatočné a znepokojujúce. Oblasť Zelená ekonomika by mala predstavovať kvalitný mix reforiem a opatrení zameraných na zmenu klímy, obnovu biodiverzity a výrobu a využitie energie. S navrhovaným rozpočtom sa nedá považovať ochrana biodiverzity za adekvátne zastúpený prvok v celom Pláne obnovy a odolnosti, ani za rovnomerne zastúpený prvok v rámci oblasti Zelená ekonomika. Táto pripomienka je zásadná.	Spracovateľ pripomienky zvážil možnosť priradenia vyššej alokácie pre komponent adaptácia na zmenu klímy, ale vzhľadom na nevyhnutnosť podporiť rôzne priority, nebude možné danú alokáciu navýšiť.
Melichár, Juraj, Ing. a spol. (verejnosť)	Navrhujeme doplniť kľúčové míľniky z hľadiska ochrany klímy, ktoré určuje aj legislatíva EÚ, respektíve ich nastavenie pre Slovensko. Tento systémový nedostatok spočíva v tom, že Slovensko nemá vypracovaný model na dosiahnutie uhlíkovej neutrality do roku 2050 a ani jasnú trajektóriu k cieľu aspoň 55 % zníženia emisií oproti roku 1990 do roku 2030. V kontraste s tým model pre Integrovaný národný energetický a klimatický plán SR (ďalej len INEKP) ráta s minimálnym navyšovaním emisií na 40 % do roku 2030. Údaje o obnoviteľných zdrojoch budú tiež revidované pravdepodobne za posledných desať rokov. S týmito nedostatkami zrejme súvisí aj absencia niektorých konkrétnych cieľov a postupov implementácie, napríklad nie je uvedené, o koľko sa zvýši podiel obnoviteľných zdrojov energie, ani kvantifikácia prínosov, či ako opatrenia prispievajú k napĺňaniu klimatických záväzkov. Na efektívne použitie	Spracovateľ pripomienky musí spĺňať prísne environmentálne kritéria na základe „Do No Significant Harm“ princípu pre každé opatrenie nachádzajúce sa v pláne obnovy a odolnosti. Národný model na dosiahnutie uhlíkovej neutrality do roku 2050 so stratégiou dosiahnutia cieľa aspoň 55% zníženia emisií oproti 1990 do roku 2030 je

	prostriedkov z Fondu obnovy a odolnosti je tento krok nevyhnutný. Táto pripomienka je zásadného charakteru.	potrebné najprv vypracovať a prijať na legislatívnej úrovni.
Melichár, Juraj, Ing. a spol. (verejnosť)	Na strane 23 kapitola 3 navrhujeme zmeniť text nasledovne: Ministerstvo financií SR, ako aj ďalší vykonávatelia reforiem, zapoja v súlade so zákonom o mechanizme na podporu obnovy a odolnosti rôznych stakeholderov, na základe princípu partnerstva do implementácie plánu obnovy. Tento mechanizmus - jeho forma a harmonogram - bude vypracovaný v najbližších mesiacoch. Odôvodnenie: V záujme zvýšenia kvality implementácie investícií a reforiem navrhujeme "kľúčových partnerov" zapojiť do implementácie plánu obnovy na základe obdobného mechanizmu ako funguje v rámci systému riadenia EŠIF. Princíp partnerstva pri nastavovaní výziev aj monitoringu implementácie navrhujeme doplniť aj do zákona o mechanizme na podporu obnovy a odolnosti, ktorý je aktuálne v medzirezortnom pripomienkovom konaní. Pripomienka je zásadného charakteru.	Spracovateľ pripomienky doplní formuláciu o zapojení verejnosti do procesu implementácie do kapitoly 3 v bode 5.4. Text bude upravený nasledovne: V záujme dostatočného zapojenia odbornej verejnosti a zabezpečenia štruktúrovaného dialógu s kľúčovými partnermi vo fáze implementácie plánu obnovy, bude vytvorená Rada vlády pre Plán obnovy a odolnosti SR (ďalej iba ako „Rada“) ako poradný orgán vlády Slovenskej republiky pre otázky týkajúce sa implementácie Plánu obnovy a odolnosti SR. Kompetencie rady, jej postavenie, úlohy, zásady organizácie a činností, zoznam jej členov, štatút Rady a rokovací poriadok budú vypracované v období po odovzdaní plánu obnovy do Európskej komisie. Rada bude pôsobiť v súlade s ústavným postavením a činnosťou vlády. Vo svojej činnosti sa bude riadiť Ústavou Slovenskej republiky,

		ústavnými zákonmi, zákonmi, ostatnými všeobecne záväznými právnymi predpismi, právne záväznými aktmi Európskej únie, Programovým vyhlásením vlády Slovenskej republiky a uzneseniami vlády Slovenskej republiky.
Martin Hojsík (verejnost')	Komponent 05: Adaptácia na zmenu klímy - Najväčšími nedostatkami sú absencia reforiem v adaptácii sa sídiel a nesystémový návrh, aby sa z Plánu obnovy financovali výlučne opatrenia v extraviláne a nie v sídlach . Argument uvedený vo vládnom návrhu Plánu obnovy cit. „Tieto investície budú podporené v rámci EŠIF z programového obdobia 2021 – 2027 sumou minimálne 95 mil. EUR ako nadväzujúce a synergické investície pre dosiahnutie cieľov reforiem začatých v rámci Plánu obnovy“ neobstojí, pretože: - Adaptácie na zmenu klímy v sídlach si vyžaduje rozsiahle a významné reformy v legislatíve. Ak už nechceli autori spájať investície z EŠIF a Plánu obnovy v adaptácii sídiel, nie je zrejmé, prečo aspoň nenavrhlí tak potrebné reformy legislatívnych predpisov, ktoré neraz nielen že nepodporujú opatrenia adaptácie na zmenu klímy, ale dokonca pre ne predstavujú zbytočné bariéry . - Rozsah a náročnosť opatrení prispôsobenia sa na negatívne dôsledky zmeny klímy v sídlach sú tak veľké, že ich financovanie z EŠIF doplnené veľmi limitovanými možnosťami štátne rozpočtu a rozpočtov samospráv nepostačuje na realizáciu potrebných opatrení v sídlach. Je potrebné vyčleniť na ne prostriedky aj v rámci Plánu obnovy. - Adaptačné opatrenia v extraviláne musia byť priamo naviazané na opatrenia v intraviláne, nie je možné realizovať separovane opatrenia v krajine bez analyzovania zraniteľnosti sídiel a ich potrieb a navrhovania opatrení podľa potrieb a podmienok daných sídiel. Nie je možné uspokojiť sa zo všeobecnými frázami že zadržiavanie vody v krajine. Osobitne potrebné je riešenie mestského prostredia, ktoré má svoje špecifiká – vysokú hustotu obyvateľstva, vysokú zastavanosť, vysoký podiel nepriepustných a teplo akumulujúcich plôch, koncentráciu kritickej infraštruktúry, často nižšiu kvalitu	Spracovateľ dôkladne zvážil návrh pripomienkujúceho, avšak vzhľadom na komplexnosť pripomienky ide skôr o konštatovanie správnosti obsahu komponentu než o konkrétne požiadavky na zmenu textu. Spracovateľ má zato, že reformné zmeny prinesú legislatívne zmeny, ktoré pomôžu k riešeniu adaptačných opatrení v mestách. Investičný stimul pre vodozádržné opatrenia, budovanie zelenej infraštruktúry a iné adaptačné opatrenia v sídlach budú podporené z iných zdrojov EÚ financovania. Reformy a investície z plánu obnovy a odolnosti sú jedným zo zdrojov budovania odolnejších sídiel a krajiny, avšak musia predchádzať dvojitému

	životného prostredia a pod. To sú faktory pre ktoré je mestské prostredie jedno z najzraniteľnejších na dopady zmeny klímy. Navyše mestá poskytujú služby nielen pre samotných obyvateľov, ale aj pre svoje zázemie. Nepochopenie týchto problémov a súvislostí sa prelína následne v celom komponente. - Aj keď zameranie na opatrenia využívajúce zelenú infraštruktúru je správne, absencia mäkkých (rozhodovacích, vzdelávacích, procesných a pod.) a sivých (inžinierskych) adaptačných opatrení odborne neobstojí . Existuje rad lokalít, kde pre prispôsobenie sa vplyvom a dôsledkom zmeny klímy tak, aby bolo dostatočne chránené zdravie a majetky ľudí, jednoducho len samotné zelené a modré riešenia prostredníctvom ochrany resp. revitalizácie prírodných prvkov nebudú dostatočne účinné, alebo efektívne. Zelené a modré, vodozádržné opatrenia tvoria len podiel z mnohých potrebných opatrení adaptácie na zmenu klímy, nie všetky potrebné opatrenia. Je potrebné doplniť adaptáciu na zmenu klímy v sídlach systémovo aj o tzv. sivé, teda inžinierske (pri zabezpečení minimalizovania negatívnych vplyvov na prírodu u niektorých z nich) a mäkké opatrenia. - Celý komponent 5. o adaptácii na zmenu klímy vôbec nezohľadňuje jeden z kľúčových negatívnych vplyvov zmeny klímy – rast častosti a intenzity (vĺn) horúčav, ktorý sa následne nepremiata ani do cieľov, ani do reforiem ani do investícií . Pripomínam, že predstavuje najzávažnejší negatívny vplyv pre zdravie obyvateľov. Celý komponent je nastavený výsostne len na jeden z vplyvov zmeny klímy súvisiaci so zmenou v klimatickej charakteristike v oblasti zrážok (sucho, záplavy). - Chýbajú viaceré dôležité ciele a opatrenia pre adaptáciu sa na zmenu klímy aj v extraviláne . - Uvedené reformy a investície komponentu o adaptácii na zmenu klímy nie sú vsadené do systémového a odborne podloženého prístupu k adaptácii sa regiónov na zmenu klímy , v ktorom opatrenia vychádzajú z regionálnych stratégií identifikujúcich negatívne vplyvy zmeny klímy na dané územie a spoločnosť, jeho zraniteľnosť a adaptívnu kapacitu a na ich základe sa následne navrhujú efektívne opatrenia. - Celý komponent 5 je písaný, ako by si MŽP SR chcelo vyriešiť niektoré problémy v oblasti ochrany prírody a vodných tokov a adaptácia na zmenu klímy bola len v lepšom bočnom efektom či doplnkom, ktorý je používaný pre možnosť prefinancovania, nie procesom na ochranu primárne zdravia, majetkov a socioekonomických systémov ľudí.	financovaniu a spracovateľ musí rešpektovať metodológiu pre posudzovanie zeleného kritéria. Pripomienky ku reforme krajinného plánovania nebudú zapracované priamo do textu komponentu, ale na niektoré podnety sa bude pri realizácii prihliadať. Časť pripomienky týkajúca sa zahrnutia zrážkovej vody bude do textu reformy ochrany prírody a hospodárenia s vodou v krajine zapracovaná. Z rozporového konania opakovane vyplynula požiadavka na prepracovanie celého komponentu adaptácia na zmenu klímy, ktorú spracovateľ nemôže akceptovať.
--	---	--

	Okrem popisu výziev, cieľov a investícií je to zjavné aj pri uvádzaní strategických dokumentov, kde sa v ich úvodnom menovaní vôbec nespomína Stratégia adaptácie sa na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy SR a v celom dokumente je len letmo raz spomenutá a ani raz nie je uvedený jej Akčný Plán (v príprave). Ako kľúčové strategické dokumenty sú uvedené len stratégie v oblasti biodiverzity alebo všeobecne ochrany životného prostredia. - V časti „Hlavné výzvy“ sa medzi hlavnými výzvami uvádza situácia miest v oblasti zelene, osobitne nerovnomernosť rozloženia mestskej zelene a oblasti s nízkym výskytom zelene. Nie je zrejmé, prečo sa medzi hlavnými výzvami spomína situácia s mestskou zeleňou, keď chce vláda SR v Pláne obnovy riešiť takmer výlučne extravilán? - V časti „Ciele“ sa deklaruje zabezpečenie protipovodňovej ochrany sídel, avšak vládny návrh Plánu obnovy sa sídlam takmer vôbec neplánuje venovať a uvádza svoje zameranie na extravilán. Na zabezpečenie protipovodňovej ochrany sídiel však nestačia len opatrenia v extraviláne. Navyše, dokument sa zaoberá len riečnymi povodňami, zvyšovanie častosti intenzívnych zrážok však bude negatívne vplývať na viacero druhov záplav, napr. povrchové záplavy v sídlach, ktoré sa vo vládnom návrhu vôbec neriešia. - V časti investície „Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu s dôrazom na ochranu prírody a rozvoj biodiverzity“ chýba cieľ zmierňovania jedného z kľúčových negatívnych vplyvov zmeny klímy – rastu častosti a intenzity (vln) horúčav. Taktiež, samotná ochrana ekosystémov nestačí na ochranu sídiel pred zvyšovaním častosti intenzívnych zrážok (a nejde len o povodne, riešiť je potrebné všetky druhy záplav, nielen riečne), ani pred suchom. - Časť „Implementácia – Reforma ochrany prírody“ je v zásade prebratá z Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 prijatej ešte za minulej vlády vo februári 2019, a aj keď je krokom správnym smerom, je krokom trochu pomalým. Pozitívom je zámer zjednotiť sústavu chránených území prostredníctvom návrhov zonácií národných parkov vrátane finančného mechanizmu pre kompenzácie súkromným vlastníkom pozemkov a výkupov, tak, aby sa dosiahol rozsah bezzásahového územia na území národného, resp. prírodného parku 50 %. Avšak dosiahnutie podielu bezzásahových území na 75 % rozlohy národného parku (už mimo Plánu obnovy) sa plánuje až v roku 2030. Nie je zrejmé v čom má spočívať reforma,	
--	---	--

	keďže ide o už naplánované ciele a opatrenia v Envirostratégii SR prijatej začiatkom roku 2019. - V investícii „Adaptácia regiónov na klimatickú zmenu“ je uvedený neodôvodnený, zle zameraný a zle formulovaný hlavný cieľ „zabezpečiť odolnosť ekosystémov voči zmenám klímy a tým pádom zabezpečiť ich stabilný príspevok k mitigácii zmeny klímy“. Cieľom adaptácie sa regiónov však je prispôsobiť primárne ľudskú spoločnosť na negatívne dôsledky zmeny klímy. Zvýšenie odolnosti ekosystémov môže byť realizované len ako nástroj pre zvýšenie odolnosti ľudských systémov, nie ako hlavný cieľ. A zmierňovanie (mitigácia) zmeny klímy znamená znižovanie príspevku človeka k zmene klímy, teda hlavne znižovanie emisií skleníkových plynov. Tu sa však má pojednávať o adaptácii sa na dôsledky zmeny klímy. - K Reforme krajinného plánovania. Ťažko je možné hovoriť o reforme niečoho čo neexistuje, resp. existuje len ako študijný odbor na STU. Vonkoncom nie je jasné prepojenie územného plánovania a krajinného plánovania – píše sa „že výstupy krajinného plánovania budú dôležitým nástrojom pri územnom rozhodovaní a stavebnom konaní“. Dovolím si podotknúť, že územné rozhodovanie a stavebné konania sú procesmi v rámci územného plánovania, ktoré sa odvíja od územného plánu (kde je smerná a záväzná časť spolu s regulatívami). Je preto nevyhnutné, aby sa krajinné plánovanie a jeho výstupy zakotvili pri tvorbe územného plánu a nie do procesov s ním spojených. Bohužiaľ musíme konštatovať, že dôvod, prečo ÚSES a KEP (krajinnno-ekologický plán) ako povinný podklad pri tvorbe UPD (uzemnoplánovacích podkladov) zlyháva je presne v tom, k čomu smeruje aj „krajinné plánovanie“ tak ako je predstavené v komponente 5. ÚSES je dokumentom ochrany prírody krajiny a zameriava sa výsostne na ochranu biotopov a reprezentatívnych druhov v ich prirodzenom prostredí. A preto z pohľadu potrebné adaptácie na zmenu klímy je zmeniť rezortný pohľad zameraný na ochranu prírody a biodiverzity smerom k ochrane, tvorbe a podpore zelenej infraštruktúry . ÚSES vznikol ako potreba riešiť celoplošné zabezpečenie ekologickej stability krajiny na Slovensku, prepojenie prírodných území a ochranu biotopov a reprezentatívnych druhov v ich prirodzenom prostredí. Je definovaný v zákone č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny. Navyše, EK ešte v roku 2013 vo svojej prijatej „Stratégii podpory využívania zelenej infraštruktúry EU (ďalej ako Stratégia) definovala potrebu	
--	--	--

zabezpečiť, aby sa zelená infraštruktúra stala nielen bežnou súčasťou priestorového plánovania a územného rozvoja, ale aby sa aj v plnom rozsahu integrovala do vykonávania politik, ktorých ciele sa dajú úplne alebo čiastočne dosiahnuť prostredníctvom prírodných riešení. Zároveň v stanovisku Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k Zelenej infraštruktúre sa konštatuje, že rozhodujúcu zodpovednosť za projekty zelenej infraštruktúry nesú jednotlivé členské štáty EÚ, a to osobitne orgány, ktoré majú v zodpovednosti regionálne a miestne plánovanie. Nie je preto vonkoncom jasné, prečo sa pri krajinnom plánovaní odvolávame na zastaralé koncepty, zamerané len na ochranu prírody a biodiverzity. Zelená infraštruktúra ako priestorový koncept môže poskytovať rôzne služby v rôznych mierkach a úrovniach. Spracovaná tabuľka zobrazuje rôzne prvky zelenej infraštruktúry v rôznych mierkach či úrovniach (spracované podľa dokumentu EK).

Popis	Sídlna, zonálna úroveň	Regionálna, národná úroveň	Úroveň EÚ
Jadrové oblasti (core area) mimo chránených území	Prírodné a poloprírodné ekosystémy, ako sú pasienky, lesy, lesy (bez intenzívneho hospodárenia), rybníky, rašeliniská, rieky a nivy, pobrežné mokrade, lagúny, pláže, morské biotopy na lokálnej úrovni	Extenzívne obrábaná a využívaná poľnohospodárska a lesná krajina, rozsiahle mokrade a rašeliniská, rieky a lužné oblasti, pobrežné oblasti	Sladkovodné systémy, hlavné povodia riek, pohoria, regionálne morské oblasti

	Jadrové oblasti (core area) chránené územia	Miestne prírodné rezervácie, oblasti ochrany vôd, chránené krajinné oblasti, územia Natura 2000	Regionálne chránené prírodné oblasti a národné parky (vrátane lokalít Natura 2000)	Ekologické siete spolu cezhraničnými oblasťami (vrátane siete Natura 2000)	
	Obnovené prírodné oblasti	Obnovené prírodné oblasti, ktoré boli predtým fragmentované alebo inak degradované, časti „brownfields“, opustené lomy; prechodné ekosystémy v dôsledku procesu regenerácie alebo z dôvodu nevyužívania pôdy	Obnovené typy ekosystémov	Obnovené krajinné systémy pokrývajúce podstatnú časť poľnohospodárskych / lesných oblastí a priemyselných lokalít vrátane cezhraničných oblastí	
	Trvalo udržateľne obhospodarované časti krajiny	Poľnohospodárska pôda s vysokou prírodnou hodnotou a viacúčelové využitie lesov (napríklad ako sprievodné lesy povodí); ochranné lesy (pred lavínami, zosuvmi pôdy, a	Extenzívne poľnohospodársky využívaná krajina, trvalo udržateľne obhospodarované lesy, funkčné brehové systémy	Cezhraničné krajinné prvky ako napr. povodie alebo horské masívy, udržateľné pobrežné a morské zóny	

		pod.), prírodné spoločenstvá slúžiace ak tlmiaca ochranná zóna			
	Zeleň mestských, prímestských oblastiach	v a Alejové stromy a cestná zeleň, mestské lesy a lesné porasty, kvalitné zelené verejné priestory s funkčnou vegetáciou, ako aj ďalšie typy kvalitnej sídelnej zelene, zelené strechy, a vertikálna zeleň záhrady a ovocné sady, prvky udržateľného hospodárenia so zrážkovou vodou, mestské chránené územia vrátane lokalít Natura 2000	Zelené cesty: – „greenways“, zelené pásy – „green belt“, systémy metropolitných a regionálnych parkov	Metropolitné oblasti so značným podielom kvalitných plôch zelene Vrátane cezhraničných mestských zón	
	Prírodné prepojenie (konektivita)	Živé ploty, prírodné a vytvorené kamenné steny, menšie lesné porasty, vodné plochy, neobhospodarované	Multifunkčné a udržateľne hospodársky využívané poľnohospodárske krajiny, brehové systémy	Nadregionálne koridory, plochy so značným podielom extenzívneho hospodárenia na poľnohospodárskej a	

		pásky, brehové porasty, prechodné ekosystémy medzi poľami a obhospodarovanou pôdou, trávnymi porastmi a lesmi		lesníckej krajine a s mozaikovitou krajinnou štruktúrou	
	Prepojenie Ľudskou činnosťou (konektivita)	Ekodukty, kanály, zelené premostenia, priechody a podchody pre živočíchy (napr. pre obojživelníky), rybochody, cestná zeleň, ekologický koridor pozdĺž elektrického vedenia	Defragmentovaná krajina, zlepšenie koridorov pozdĺž dopravnej a energetickej infraštruktúry, migračné koridory, rieky bez umelých prekážok a bariér	Vytvárané prepojenia medzi prírodnými oblasťami a inými prvkami zelenej infraštruktúry v rámci Európy alebo v cezhraničných oblastiach	
Pokiaľ nebude do reformy krajinného plánovania zahrnutá problematika a koncept „zelenej infraštruktúry“, uviazne text len v problematike ochrany prírody a biodiverzity bez dostatočného riešenia adaptácie sa na zmenu klímy. Tak ako sa konštatuje v časti Výzvy cit. „Územné systémy ekologickej stability, ktoré majú za cieľ vytvorenie krajinných sietí ekologickej stability naprieč štátom aj celou EÚ, sú síce vypracúvané a schvaľované, no ich uplatňovanie v praxi nie je dostatočné“. Opätovne zdôrazňujem, že ÚSES sa nezaobrá sa urbanizovaným prostredím, ani ľudskou činnosťou vytvorenými plochami zelene. Predstavuje teda len časť celkového systému zelenej infraštruktúry – ochranu prírody, čo je z pohľadu adaptácie na zmenu klímy					

	nedostatočné . Zároveň sa síce ďalej konštatuje cit. „Hoci sú niektoré územia vyznačené ako významné, stáva sa, že ich pretnú infraštruktúrne, či priemyselné investície a narušia celistvosť tohto systému a tým ho výrazne poškodzujú“, nie je nijako naznačené, ako sa tento problém vyrieši prijatím nového zákona, kde (okrem toho, že takýto prístup je prekonaný) nie je nijako načrtnuté, ako výstupy a dokumentácie vypracované na základe nového zákona budú zapracované do tvorby a procesom územného plánovania. - K cieľom Odvolávanie sa na implementovanie Európskeho Dohovoru o krajine (z roku 2005) bez zavedenia nových prístupov a požiadaviek vyplývajúcich z ďalších výziev a to osobitne v tomto komponente, ktorý sa zaoberá adaptáciou na zmenu klímy je nedostatočný ba priam chybný krok. Nový zákon o krajinnom plánovaní totiž len „podporí udržanie krajinných štruktúr“, čo je v sídelnom prostredí nedostatočné. Úloha adaptácie v sídlach musí byť postavená na rovnakú úroveň ako ochrana prírody a biodiverzity. - K časti Reforma ochrany prírody a hospodárenia s vodou v krajine Už zo samotného názvu je zrejmé, že sa nezaoberá sídelným prostredím, čo znamená, že medzi výzvami nie sú zachytené hlavné problémy zrážkovej vody v sídlach. Tu sú potrebné minimálne nasledovné reformy: - Novelizácia zákona č. 364/2004 Z.z. o vodách s previazanosťou na pripravovaný nový „Stavebný zákon a všetkých relevantných vyhlášok. Jasné zadefinovanie udržateľného hospodárenia so zrážkovými vodami v zákone č. 364/2004 Z.z. o vodách a odlíšenie zrážkovej vody, ako vody z povrchového odtoku od vody odpadovej. - Okamžité riešenie (napríklad metodickým pokynom MŽP SR) nejasnosti pri kvalifikovaní vodných stavieb, kedy odpojenie zrážkovej vody od kanalizácie a jej vedenie do retenčnej nádrže a následné používanie na polievanie, ako aj vsakovacie rigoly, dažďové záhrady a pod. sú chápané ako vodná stavba a musia prechádzať veľmi zložitým vodoprávnym konaním, ktoré vytvára zbytočnú byrokratickú bariéru adaptačným opatreniam.	
--	--	--

	- Zmena v prístupe k zrážkovej vode a jej možnostiam vypúšťania do podzemných vôd (pomocou vsakovania) sa musia premietnuť aj do stavebných zákonov. - Vypracovanie chýbajúcich metodík, noriem v oblasti udržateľného hospodárenia so zrážkovými vodami. Absencia na Slovensku akýchkoľvek metodík či noriem ohľadom udržateľného hospodárenia so zrážkovými vodami je trvalou prekážkou pri jeho uplatňovaní. Chýbajú dokumenty od terminológie cez metodické postupy. - Zrušenie nariadenia č.491/2002 Z, na základe ktorého sa na parkoviská pre osobné automobily sa musia povinne inštalovať odstraňovače ropných látok a teda ich povrch musí byť vodonepriepustný. Zvyškové ropné látky sa úspešne odstránia prechodom cez humusovú vrstvu zelene, tak je tomu všade v zahraničí, aj v Českej republike. - Zmena spôsobu výpočtu množstva vôd z povrchového odtoku odvádzaných do verejnej kanalizácie je vydaný Vyhláškou Ministerstva životného prostredia SR č. 397/2003 k zákonu č. 442/2002 Z. z. zákon o verejných vodovodoch a verejných kanalizáciách a o zmene a doplnení zákona č. 276/2001 Z. z. o regulácii v sieťových odvetviach.	
Melichár, Juraj, Ing. a spol. (verejnosť)	Dekarbonizácia priemyslu - Pripomienka č. 6.1: Na strane č. 7 navrhujeme doplniť text nasledovne: Pri cieľoch v reforme č. 2: Nákladovo efektívne zníženie emisií skleníkových plynov v priemysle sa píše, že je potrebné “znižovať používanie fosílnych palív v priemysle za podmienky, že je to technicky a ekonomicky efektívne.” Navrhujeme do textu okrem technickej a ekonomickej efektivity doplniť aj zohľadňovanie environmentálnych a sociálnych dopadov. Odôvodnenie: Pri opatreniach v oblasti dekarbonizácie a hodnotení jednotlivých projektov je potrebné jasne artikulovať taktiež environmentálne a sociálne požiadavky, nielen ich nákladovú efektívnosť, ktorá je v mnohých prípadoch nesprávne prioritizovaná. Dekarbonizácia priemyslu a ukončenie využívania fosílnych palív je naša spoločenská zodpovednosť, ku ktorej nemôžeme pristupovať len cez ekonomickú a technickú efektívnosť.	Spracovateľ vyhodnotil pripomienku ako neakceptovanú, vzhľadom na návrh doplnenia zmienky o zohľadňovaní environmentálnych a sociálnych dopadov. Z podstaty schémy na dekarbonizáciu priemyslu vyplýva zohľadnenie environmentálnych dopadov z pohľadu klímy, avšak sociálny aspekt, akokoľvek dôležitý, nemá priamu nadväznosť na cieľ komponentu.
Melichár, Juraj, Ing. a spol. (verejnosť)	Dekarbonizácia priemyslu - Pripomienka č. 6.3: Pri posudzovaní princípu DNSH pre “Reforma 2: Nákladovo efektívne zníženie emisií skleníkových plynov v priemysle” je pri dopadoch na biodiverzite uvedené: “Reforma prispeje k ochrane ekosystémov cez	Na základe spätnej väzby od Európskej komisie ku posudku DNSH sme nedostali inštrukciu

	zníženie znečistenia ovzdušia”. Požadujeme, aby sa pri hodnotení DNSH princípu v prípade tejto reformy bral do úvahy jej možný vplyv na ochranu a obnovu biodiverzity. Odôvodnenie: Reforma “Nákladovo efektívne zníženie emisií skleníkových plynov v priemysle” môže mať podstatný vplyv na ochranu a obnovu biodiverzity v závislosti od projektov, ktoré sa prostredníctvom reformy budú uchádzať o finančnú podporu. Napríklad, potenciálna podpora technológií pre zachytávanie a skladovanie/využívanie uhlíka (CCS/CCU) by mala signifikantný vplyv na energetickú náročnosť a ochranu biodiverzity a vodných zdrojov. Bez toho aby reforma jasne určila aké projekty sa môžu o podporu uchádzať je nevyhnutné, aby DNSH zhodnoteniu vplyvov na ochranu a obnovu biodiverzity podliehal celý proces implementácie reformy “Nákladovo efektívne zníženie emisií skleníkových plynov v priemysle”. Pripomienka je zásadného charakteru.	bližšie definovať priame alebo nepriame dopady na oblasť biodiverzity, preto nevidíme dôvod reformu a DNSH posudok ďalej špecifikovať.
Melichár, Juraj, Ing. a spol. (verejnosť)	Navrhujeme pridať nový komponent Príprava podmienok pre vznik kapacít pre dekarbonizáciu regiónov Opis komponentu Komponent zahŕňa prípravu vhodného prostredia pre vznik nových kapacít pre plánovanie a koordináciu udržateľnej energetiky na úrovni strategicko-plánovacích regiónov, resp. území mestského rozvoja - tzv. regionálnych centier udržateľnej energetiky (RCUE24). RCUE sú predmetom osobitného opatrenia v rámci INEKP do roku 2030, ktorý predpokladá ich financovanie z EŠIF a ŠR SR. Ide teda o prípravu dôležitej štrukturálnej reformy (nie však jej implementáciu), najmä: Príprava organizačno-administratívneho modelu pre budúce RCUE a zabezpečenie konsenzu o modeli medzi kľúčovými aktérmi regionálneho rozvoja (najmä samosprávami). Vypracovanie štandardizovaných metodík pre regionálne energetické plánovanie v SR. Príprava odborných kapacít pre RCUE a príprava systému priebežného odborného vzdelávania personálu RCUE. Príprava jednotného modelu regionálneho energetického informačného systému (REIS) pre RCUE. Časový rámec a míľniky: 2021 – 2023 Míľnik 1: Hotový organizačno-administratívny model RCUE, Q4 2021	Spracovateľ nemôže zapracovať nový komponent, keďže je nevyhnutné zohľadniť všetky priority a im zodpovedajúce alokácie. Navrhuje však pripomienkujúcemu využiť iné zdroje EÚ financovania už pre predprípravnú fázu.

	Míľník 2: Memorandum aktérov regionálneho rozvoja (najmä samosprávam) o podpore navrhnutého modelu RCUE, Q2 2022 Míľník 3: Hotový balíček štandardizovaných metodík pre regionálne energetické plánovanie, Q4 2023 Míľník 4: Hotový návrh systému odborného vzdelávania personálu RCUE, Q4 2023 Míľník 5: Hotový vzorový REIS, Q4 2023 Odhadované náklady: 3 mil. eur Adresát: Ministerstvo hospodárstva SR/Slovenská inovačná a energetická agentúra Zelený rozmer komponentu Komponent vytvorí vhodné podmienky pre vznik novej plánovacej a koordinačnej infraštruktúry v regiónoch (sieť RCUE), ktoré nasmerujú ich rozvoj k dekarbonizácii, k znižovaniu emisií skleníkových plynov, k rastu energetickej efektívnosti vo všetkých sektoroch (najmä budovy, verejné osvetlenie, regionálna doprava, priemysel a poľnohospodárstvo) a k udržateľnému využívaniu obnoviteľných zdrojov energie. Tým významne prispeje k dosiahnutiu klimatického cieľa EÚ do roku 2030, klimatickej neutrality do roku 2050 a národného energetického a klimatického plánu. 25 Drotár, P.: Analýza potenciálu úspor nákladov a energie prostredníctvom KEC a RCUE. Ministerstvo hospodárstva SR, február 2021. Digitálny rozmer komponentu Komponent vytvorí predpoklady pre efektívne využívanie IoT technológií v rámci regionálneho energetického plánovania, uplatňovaniu inteligentných riešení do merania a monitoringu energetickej náročnosti jednotlivých sektorov na regionálnej úrovni, riadenia ich energetickej spotreby a hodnotenia plnenia emisných a energetických cieľov v regiónoch. Do no significant harm Realizácia komponentu výrazne prispeje k stabilizácii klímy, definovaniu a uplatňovaniu kritérií environmentálnej udržateľnosti energetického využívania lokálnych obnoviteľných zdrojov a aj k redukcii znečistenia ovzdušia. Odôvodnenie: Príprava vhodného prostredia pre vznik nových kapacít pre plánovanie a koordináciu udržateľnej energetiky na úrovni SPR/ÚMR (RCUE) je príprava dôležitej štrukturálnej reformy (nie však jej implementácia). Úspešné zvládnutie tejto	
--	--	--

	reformy je základným predpokladom pre splnenie medzinárodného záväzku SR dosiahnuť uhlíkovú neutralitu do roku 2050. Bez uhlíkovo neutrálnych regiónov totiž Slovensko uhlíkovú neutralitu nedosiahne. A ani regióny sa bez primeraných odborných kapacít k uhlíkovej neutralite nemôžu dopracovať. V súčasnosti na regionálnej úrovni žiadne podobné kapacity neexistujú a nie sú vytvorené ani žiadne ďalšie základné podmienky pre koordinovaný postup regiónov k dôslednej dekarbonizácii. Energetika (v širšom význame) na regionálnej úrovni je živelná a jej vývoj dlhodobo usmerňuje predovšetkým dostupnosť k dotačným programom, a to systémom individuálnych a vzájomne účelovo aj časovo neharmonizovaných individuálnych projektov. Implementácia reformy (vznik a činnosť RCUE) sa následne plánuje financovať z EŠIF v aktuálnom programovom období 2021 – 2027. Doterajšie skúsenosti so zavádzaním reforiem opakovane potvrdzujú, že ich úspešnosť závisí od vopred dobre pripravených administratívnych, personálnych a ďalších podmienok. Príprava tejto reformy zabezpečí, že v regiónoch vzniknú nové odborné kapacity schopné zabezpečiť nielen ich postupnú dekarbonizáciu a zvyšovanie miery ich energetickej sebestačnosti prostredníctvom zníženia energetickej potreby a spotreby a efektívneho využívania obnoviteľných energetických zdrojov (a tým aj k systematickému znižovaniu emisií CO₂), ale aj ekonomickú stabilitu regiónov a ich odolnosť voči rastúcej externej nestabilite. Keďže s podporou vzniku novej infraštruktúry pre plánovanie a koordináciu udržateľnej energetiky na úrovni SPR/ÚMR sa už počíta v návrhu Partnerskej dohody a aj pri príprave OP Slovensko, tento komponent zásadným spôsobom pozitívne ovplyvní účelné a efektívne využívanie verejných fondov v SR už v blízkej budúcnosti. Okrem toho, nové kapacity (RCUE) budú znamenať významné permanentné ekonomické prínosy pre samosprávy v rámci SPR/ÚMR25. Komponent je v súlade s Nízkouhlíkovou stratégiou rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030 s výhľadom do roku 2050, Integrovaným národným energetickým a klimatickým plánom do roku 2030, ako aj s cieľmi Európskej únie v oblasti klímy a energetickej efektívnosti. Posilňovanie regionálnych kapacít s cieľom efektívnej transpozície politík EÚ „zhora nadol“ je aj jednou z priorít, na ktoré opakovane upozorňujú predstavitelia EK a EÚ.	
--	--	--

Melichár, Juraj, Ing. a spol. (verejnosť)	Dekarbonizácia priemyslu - Pripomienka č. 6.6: Na strane 11 v časti Implementácia navrhujeme doplniť text “Podpora bude implementovaná v pôsobnosti MŽP SR v súčinnosti hlavných vecne dotknutých sekcií, zložených z odborníkov z prostredia integrovaného povoľovania a kontroly znečistenia, projektových manažérov, odborníkov priamo z prostredia priemyslu a zamestnancov vecných sekcií MŽP SR.” o ďalších relevantných stakeholderov, osobitne expertov z občianskej spoločnosti a samospráv tak, aby súčinnosť na implementácii podpory bola vyvážená. Odôvodnenie: Vzhľadom k závažnosti dekarbonizácie priemyslu z pohľadu ekonomického (dlhodobé nastavenie udržateľného hospodárstva) ako aj klimatického (podiel emisií) je široká spolupráca a súčinnosť kľúčová na zabezpečenie ochrany rôznych aspektov verejného záujmu. Táto pripomienka je zásadného charakteru.	Pripomienka bola čiastočne akceptovaná. Spracovateľ pripomienky doplní do textu komponentu formuláciu v zmyslu zapojenia externých poradcov do procesu implementácie v prípade ak si to situácia bude vyžadovať a gestor komponentu (MŽP SR) ju uzná za opodstatnenú.
Melichár, Juraj, Ing. a spol. (verejnosť)	Navrhujeme pridať nový komponent: Obehové hospodárstvo a zelené verejné obstarávanie Navrhujeme doplniť komponent “obehové hospodárstvo” do plánu obnovy, nakoľko ide o jeden z dôležitých pilierov Európskej zelenej dohody, je dôležitý a zanedbaný v rámci nášho národného hospodárstva (pretrvávajú už zastaraný naratív a filozofia “nakladania s odpadmi”) a aj preto si vyžaduje reformné kroky. Plán obnovy nemá ucelenú časť venovanú tejto téme s výnimkou nekonceptných a väčšinou nedostatočných opatreniach pri niektorých reformách (napr. pri obnove budov, kedy však nie je zrejmé ako bude naložené s vytriedeným stavebným odpadom - materiálové toky vytriedených odpadov nie sú uzavreté). Slovensko má systémové nedostatky v tejto oblasti, ktorá má zároveň veľký ekonomický a sociálny potenciál. Je potrebné férovo, jasne a zrozumiteľne nastaviť systém, ktorý podporuje obehovú ekonomiku a nastavuje pravidlá zeleného verejného obstarávania. Inštitút zeleného verejného obstarávania má byť povinný pre všetky ministerstvá SR. Bez aplikácie pravidiel zeleného verejného obstarávania nemá tranzícia k zelenšiemu hospodárstvu veľký zmysel. Obehové hospodárstvo je systém spojených nádob - funguje na zelenej energii, potrebuje nové dizajny, inovácie, technológie, nové typy produktov a služieb. Takých služieb, ktoré sú spojené s vytváraním nových a hodnotných pracovných miest. CE vyžaduje rozsiahlu a funkčnú elektronizáciu štátnej správy. Je potrebné sa pozerieť na celkový postoj, ktorý musí spočívať v hierarchii odpadového hospodárstva a byť postavený na predchádzaní vzniku odpadu na prvom mieste, následne opätovnom	Spracovateľ nemôže zapracovať nový komponent, keďže je nevyhnutné zohľadniť všetky priority a im zodpovedajúce alokácie. Navrhuje však pripomienkujúcemu využiť iné zdroje EÚ financovania. Spracovateľ pripomienky a MŽP SR zvažia uvedenie zmienky o celkovej životnosti materiálových tokov do plánu obnovy a odolnosti buď ku reforme spracovania stavebného odpadu alebo do kapitoly 1. Obsah komponentov je navyše pravidelne konzultovaný s Európskou komisiou.

	použití a recyklácii. Efektívna implementácia princípov cirkulárnej ekonomiky môže taktiež znamenať značné ušetrenie finančných zdrojov pre samosprávy či štát samotný. Je potrebné zdôrazniť, že štát má ísť príkladom – nakupovať tovar a služby, ktoré sú čo najšetrnejšie k životnému prostrediu a tak – vlastným dopytom podporovať vznik nových trhov a nových možností pre realizáciu svojich občanov. Efektívne nastavený systém obehového hospodárstva: Funguje na obnoviteľných zdrojoch energie Aktívne teda podporuje inovatívnosť, výskum a nový dizajn, nové typy služieb a technológií Rieši otázku obsahu kritických materiálov potrebných pre technológie budúcnosti a ich zisku zo skládok, či banického odpadu. Má jasne stanové pravidlá zeleného verejného obstarávania pre všetky ministerstvá a samosprávy Podporuje vytvorenie a rozšírenie trhu s novými materiálmi, službami i s recyklátmi - nejedná sa len o obaly, ale zahŕňa i nábytok či stavebný odpad, ale i stavebný materiál (napr sklenená výplň okna s obsahom recyklátu) Má jasne stanovené pravidlá pre obsah recyklátov v produktoch Aktívne podporuje cirkulárny typ služieb ako je oprava, požičiavanie či zdielanie. Podpora je možná taktiež prostredníctvom daňových úľav pre poskytovateľov týchto služieb či samotných zákazníkov. Napríklad Švédsko zvýhodňuje nákupcu. Má prehľadný, funkčný a „user friendly“ portál Informačný systém odpadového hospodárstva (ISOH) Presadzuje využitie najlepších dostupných techník (BAT) - i pri nerecyklovateľných odpadoch preferuje BAT pred skládkovaním či energetickým zhodnocovaním Vracia živiny získané z bioodpadov späť do pôdy pomocou efektívnej poľnohospodárskej politiky Rozširuje zodpovednosť výrobcov aj na textilný odpad Má stanovené čiastkové míľniky (2025-35 %) pre dosiahnutie strategických 70 % zelených verejných obstarávaní do roku 2030.	
--	--	--

Melichár, Juraj, Ing. a spol. (verejnosť)	Na strane 9 navrhujeme zmeniť text nasledovne: „Vyše 110 tisíc domácností stále kúri tuhými palivami, ktoré by mohli byť nahradené nízkoemisnými opatreniami šetrnejšími kotlami.“ Odôvodnenie: Predpoklad, že ľudia, ktorí spaľujú tuhé palivá od odpadu po biomasu, prejdú na drahšie palivo – zemný plyn je podľa nášho názoru nesprávny. Príklady dobrej praxe ukazujú, že princíp prvoradosti energetickej efektívnosti je veľmi dôležitý pri riešení energetickej chudoby, napríklad podpora obnovy domov vo Veľkej Británii, Francúzsku a pod. Pripomienka je zásadného charakteru.	Navrhujeme novú citáciu Vyše 110 tisíc domácností stále kúri tuhými palivami, ktoré by mohli byť nahradené nízkoemisnými technológiami vrátane nízkoemisných kondenzačných plynových zariadení.
Martin Hojsík (verejnosť)	Absencia rozvoja obehového hospodárstva Takmer úplne chýba rozvoj obehového hospodárstva. Obehové hospodárstvo predstavuje náročné výzvy, načrtnuté aj v novom Akčnom pláne EÚ o cirkulárnej ekonomike, ktoré sa podľa dostupných informácií bez úvodnej podpory nebudú dať zvládnuť v potrebnom rozsahu a čase. Malé doplnkové opatrenia v rámci obnovy budov výlučne vo veci stavebných odpadov sú veľmi nedostatočné. Osobitne náročné je riešenie obehovosti materiálov a výrobkov ktoré končia v komunálnych a čiastočne aj v priemyselných odpadoch ako aj ciele EÚ v nich a tu sú potrebné reformy aj podpora. Európska Komisia členské štáty dokonca motivuje, aby Plán obnovy obsahoval aj obehové hospodárstvo. Aktuálna podoba riešenej regulácie EÚ, ktorým sa zriaďuje Nástroj na obnovu a odolnosť uvádza 100 % mieru podpory plnenia klimatických cieľov a 100% mieru príspevku k plneniu cieľov v oblasti životného prostredia v prípade opatrenia „využívanie recyklovaných materiálov ako surovín, v súlade s kritériami účinnosti“ a 40 % mieru podpory plnenia klimatických cieľov a 100% mieru príspevku k plneniu cieľov v oblasti životného prostredia v prípade opatrení pre prevenciu vzniku, minimalizáciu, opätovné použitie, triedený zber a recykláciu domového, komerčného a priemyselného odpadu. Z hľadiska prepojenia na odporúčania EÚ, ktoré sa týkajú národného programu reforiem Slovenska na rok 2020, uvádzajú samotní autori odporúčanie Rady, že Slovensko má “čo najskôr realizovať pripravené verejné investičné projekty a podporiť investície súkromného sektora zamerané na podporu oživenia hospodárstva. Zamerať investície na zelenú a digitálnu transformáciu, najmä na čistú a efektívnu výrobu a využívanie energie a zdrojov, udržateľnú verejnú dopravu a odpadové hospodárstvo”. V Správe o krajine za rok 2020	Spracovateľ nemôže zapracovať nový komponent, keďže je nevyhnutné zohľadniť všetky priority a im zodpovedajúce alokácie. Navrhuje však pripomienkujúcemu využiť iné zdroje EÚ financovania. Spracovateľ pripomienky a MŽP SR zväžia uvedenie zmienky o celkovej životnosti materiálových tokov do plánu obnovy a odolnosti buď ku reforme spracovania stavebného odpadu alebo do kapitoly 1. Obsah komponentov je navyše pravidelne konzultovaný s Európskou komisiou.

	od Európskej komisie sa uvádza, že s cieľom podporiť udržateľný rozvoj je z hľadiska investičných potrieb okrem iného potrebné zameriavať sa na investície do posilňovania obehového hospodárstva prostredníctvom predchádzania vzniku odpadu, efektívneho využívania zdrojov, opätovného využívania, opráv a recyklácie	
Melichár, Juraj, Ing. a spol. (verejnosť)	Navrhujeme reformu 3. Reforma regulačného rámca v oblasti podpory OZE doplniť o text: "vrátane definovania kritérií udržateľného využívania obnoviteľných zdrojov energie ako vládneho strategického dokumentu" Odôvodnenie: Stratégia environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 stanovuje, že do roku 2020 budú mať všetky druhy obnoviteľných zdrojov výroby energie vypracované a prijaté kritériá udržateľného využívania. Ministerstvo životného prostredia čiastočne implementovalo Kritériá udržateľného využívania biomasy pre operačné programy.	MHSR pripomína, že reforma regulačného rámca pre OZE obsahuje transpozíciu smernice 2018/2001 (RED II). Táto požiadavka takto zamýšľaný obsah reformy presahuje. MFSR podotýka, že POO musí spĺňať veľmi prísne DNSH kritériá takže z pohľadu MFSR je toto splnené, ale nie je možné akceptovať pripomienku zaradenia kritéria vo forme vládneho strategického dokumentu.
Melichár, Juraj, Ing. a spol. (verejnosť)	Na strane 5 a 20 navrhujeme zmeniť text nasledovne: „K zlepšeniam energetickej efektívnosti bude potrebné pristupovať vždy, keď budú environmentálne výhodnejšie a zároveň nákladovo efektívnejšie, než ekvivalentné riešenia na strane dodávky.“ a „k akýmkoľvek riešeniam na strane dodávky energie, vrátane budovania OZE, sa pristúpi len vtedy, keď budú environmentálne výhodnejšie a zároveň nákladovo efektívnejšie než opatrenia energetickej efektívnosti.“ Odôvodnenie: Princíp prvoradosti energetickej efektívnosti má nezastupiteľnú úlohu v smerovaní k uhlíkovej neutralite. Nemôžeme len nahradiť fosílna palivá za obnoviteľné zdroje energie, pretože pri súčasnom plytvaní energiou už jednoducho nezostane dostatočné množstvo materiálov na výrobu OZE a emisií skleníkových plynov, ktoré ešte môžeme vypustiť, aby sme splnili ciele Parížskej dohody.	MHSR ide cez plán obnovy podporiť iba obnoviteľné zdroje, ale ani po rozporovom konaní nie je úplne jasné, čo pripomienkujúci subjekt pripomienkou chcel dosiahnuť. Princíp energetickej efektívnosti bude zohľadnený v energeticko-klimatickom pláne.

Melichár, Juraj, Ing. a spol. (verejnost')	Na strane 7 navrhujeme zmeniť text nasledovne: Zvýšenie výrobnnej kapacity elektrickej energie z OZE v súlade s požiadavkami Integrovaného národného energetického a klimatického plánu a súvisiacimi odporúčaniami Európskej komisie k tomuto plánu. Odôvodnenie: Nedávno zverejnené informácie SHMÚ o prepočítavaní podielu OZE za poslednú dekádu výrazne podryvajú autoritu projekcií vývoja OZE v schválenom INEKP. Európska komisia odporúča Slovensku stanoviť 24 % podiel OZE do roku 2030 a Slovenská asociácia fotovoltického priemyslu a OZE (SAPI) až 25,6 % podiel.	Táto pripomienka úzko súvisí aj s pripomienkou č. 1 a revíziou Národného energetického a klimatického plánu. MHSR vníma, že je odporúčania komisie potrebné brať na vedomie aj keď sú nezáväzné ale teraz nie je hlavnou otázkou čo hovoria odporúčania ale konkrétne číslo (24%). Dnes povedať zvýšenie na aké % sa chceme kedy dostať by sme predbiehali rokovania a potom aj samotnú prípravu revidovanej verzie Národného energetického a klimatického plánu. MHSR pripomína, že v pláne je kvantifikovaný prínos investícií (100 mil. eur – 130 MW novej inštalovanej kapacity OZE).
Melichár, Juraj, Ing. a spol. (verejnost')	Na strane 8 navrhujeme doplniť „samosprávy, komunity vyrábajúce energiu z OZE (SOZ) podľa smernice (EÚ) 2018/2001 a samospotrebitelia“ do časti Investície do výstavby nových zdrojov elektriny z OZE. Odôvodnenie: Európska legislatíva a čiastočne aj INEKP na roky 2021-2030 uvádzajú a zvyšujú podporu pre samosprávy, komunity vyrábajúce energiu z OZE a samospotrebitel'ov v sektore OZE.	Pripomienka nebola akceptovaná z dôvodu požiadavky EK o čo možno najjasnejšie definovanie deliacich línií medzi rôznymi zdrojmi financovania. V tejto súvislosti je podpora samospotrebitel'ov plánovaná primárne prostredníctvom EŠIF.

Melichár, Juraj, Ing. a spol. (verejnosť)	Na strane 24 navrhujeme doplniť text nasledovne: Investičné prostriedky by mali byť prideľované na základe výsledkov technologicky neutrálnej aukcie, pričom hlavným kritériom budú náklady na MWh vyrobenej elektriny s prihliadnutím na environmentálnu udržateľnosť. Odôvodnenie: Princíp nákladovej efektívnosti neberie do úvahy dlhodobý cieľ uhlíkovej neutrality najneskôr do roku 2050. Slovensko ešte nemá dopracovaný model uhlíkovej neutrality, preto to treba zohľadniť.	Investičné prostriedky budú prideľované v súlade s legislatívou SR, EÚ a s ohľadom na rešpektovanie prísnych kritérií vyplývajúcich z nariadenia o RRF. Tieto kritéria budú došpecifikované priamo v texte komponentu a budú sa vzťahovať na výzvy v ktorých bude tiež explicitne spomenuté, že podporené budú len projekty, ktoré tieto kritéria spĺňajú. V prípade biomasy je napr. potrebné aby podporené projekty spĺňali kritérium DNSH a úsporu 80% emisií skleníkových plynov.
Melichár, Juraj, Ing. a spol. (verejnosť)	Navrhujeme posilniť finančnú alokáciu komponentu OZE a energetická infraštruktúra celkovo o 230 mil. EUR, a to nasledovným spôsobom: Investície do výstavby nových zdrojov elektriny z OZE o 100 mil. EUR, Investície do modernizácie existujúcich zdrojov elektriny z OZE (repowering) o 80 mil. EUR, Investície do zvyšovania flexibility elektroenergetických sústav pre vyššiu integráciu OZE o 50 mil. EUR. Odôvodnenie: Aktuálne navrhnutá alokácia pokrýva len menšiu časť potrebných nákladov na navrhnuté systémové reformy a investície. Najviac sa tento deficit financovania prejaví v investíciách do modernizácie existujúcich zdrojov elektriny z OZE, kde sú merné investičné náklady v prípade bioplynových staníc odhadované na úrovni 1,5 - 2 mil. EUR/MW, čo znamená, že pokiaľ by sa investičná podpora alokovala len na tieto typy zariadení, potom by navrhovaná alokácia postačovala na modernizáciu len jednej tretiny z celkového počtu 122 MW zariadení.	MFSR uvádza, že alokácia sa už zo 100 mil. eur navyšovala na hodnotu 220 mil. eur a zároveň sú na túto oblasť alokované aj prostriedky zo zdrojov EŠIF.
Martin Hojsík (verejnosť)	Navrhované kritérium pre dodržanie princípu nespôsobať významné škody sú nedostatočné z hľadiska ochrany prírody pred negatívnymi dopadmi nesprávneho využívania obnoviteľných zdrojov energie, osobitne v prípade podpory výroby energie	MHSR reaguje, že navrhovaná reforma pokrýva kompetencie MHSR, pripomienka ich ale

	z biomasy. Rozhodne nestačí odvolať sa iba na kritériá využívania biomasy smernice EÚ 2018/2001 o podpore výroby energie z obnoviteľných zdrojov, pretože sú nedostatočné a sú predmetom kritiky vedcov a združení pre ochranu prírody. Ich nedostatočnosť preukazuje aj súčasná často neudržateľná prax vo viacerých krajinách EÚ. Taktiež je potrebné stanoviť dôsledné, odborne podložené a vymáhateľné kritériá udržateľného využívania a limitov prostredia pre všetky obnoviteľné zdroje energie. V prípade biomasy je potrebné rozšíriť existujúce kritériá dnes platné v SR pre časť EŠIF na celý EŠIF a na Plán obnovy. Pre ostatné obnoviteľné zdroje energie je potrebné prijať nové dôsledné kritériá udržateľného využívania.	presahuje. Návrh komponentu navyše definuje, plne v súlade s aktuálnym návrhom delegovaných aktov k nariadeniu o taxonómii udržateľných investícií definujúcim udržateľné hospodárske činnosti, ako jednu z podmienok minimálnu úsporu emisií CO₂ vo výške 80 % (vo vzťahu k typickým hodnotám a podľa metodológie smernice 2018/2001 o podpore využívania energie z obnoviteľných zdrojov). Využitie kritérií trvalej udržateľnosti využívaných v EŠIFE nie je konzistentné s usmerneniami EK a požiadavkami RED II a ich využitie by mohlo vyústiť v negatívne hodnotenie zo strany EK pri splnení tohto faktora. Ďalším aspektom je časový rámec, ktorý súvisí s tým, že v lete by mala byť predložená revízia RED II a je možné očakávať aj zmeny či už v kritériách udržateľnosti alebo aj v iných parametroch.
Martin Hojsík (verejnosť)	Chýba cieľ zvýšenia podielu obnoviteľných zdrojov energie, ktorý sa dosiahne týmito dodatočnými investíciami a reformami.	Táto pripomienka úzko súvisí aj s pripomienkou č. 1 a revíziou

	Odôvodnenie: Navrhovaný Plán obnovy naznačuje, že napriek veľkým, donedávna neplánovaným dodatočným investíciám z Plánu obnovy sa cieľ podielu OZE v SR neplánuje zvýšiť z nedostatočne nízkeho cieľa 19,2 % z Integrovaného národného energetického a klimatického plánu SR na r. 2021 - 2030 na ktorý sa odvoláva v časti o investíciách. Tento plán bol však vypracovaný ešte pred existenciou veľkých prostriedkov z finančného mechanizmu EÚ pre obnovu a odolnosť. Nie je prijateľné za dodatočné veľké prostriedky EÚ na rozvoj OZE usilovať o rovnako nízky, nedostatočný cieľ podielu obnoviteľných zdrojov na konečnej spotrebe energie ako pred dostupnosťou týchto prostriedkov. Navyše, odvtedy sa preukázali pri upresňovaní výkazníctva tohto podielu iné výrazne vyššie hodnoty súčasného reálneho podielu obnoviteľných zdrojov energie a tomu bude potrebné prispôbiť aj ciele zvyšovania podielu OZE. Je potrebné stanoviť vyšší cieľ podielu OZE s ohľadom na vyššie uvedené. Ešte pred preukázaním vyššieho súčasného podielu OZE odporúčala Európska komisia aspoň 24%, Slovenská asociácia fotovoltického priemyslu a OZE (SAPI) 25,6%. Súčasne navrhujem analyzovanie možností mierneho navýšenia navrhovaných prostriedkov vzhľadom na potrebu hlbokých zmien v tejto oblasti.	Národného energetického a klimatického plánu. Stanovenie nového cieľa pre OZE presahuje pôsobnosť tohto materiálu (POO). Národný záväzok pre OZE bude prehodnotený v rámci aktualizácie INEKP podľa č. 14 Nariadenia 2018/1999. MHSR pripomína, že v pláne obnovy je kvantifikovaný prínos investícií vyjadrený cieľmi.
Martin Hojsík (verejnosť)	Považujem za dôležité zamerať obsah tohto komponentu na podporu obnoviteľných zdrojov na domácnosti, rodiny a malé zdroje a naopak vyhnúť sa alebo minimalizovať (a podmieniť prísnyimi vymáhateľnými podmienkami) podporu pre väčšie zdroje. a to zo sociálnych, environmentálnych dôvodov a pre elimináciu potenciálneho klientelizmu a korupcie. Odôvodnenie: Pripomienka bola predložená zo sociálnych, environmentálnych dôvodov a pre elimináciu potenciálneho klientelizmu a korupcie.	Pripomienka nebola akceptovaná z dôvodu požiadavky EK o čo možno najjasnejšie definovanie deliacich línií medzi rôznymi zdrojmi financovania. V tejto súvislosti je podpora samospotrebitel'ov plánovaná primárne prostredníctvom EŠIF.
HFI (Inštitút pre ľudské práva a rodinnú politiku, o.z.)	Z celého materiálu (osobitne z KOMPONENTU 6: Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch) navrhujeme vypustiť časť Reformy 1.: „Zabezpečenie podmienok na implementáciu povinného predprimárneho vzdelávania od 5 rokov“. Odôvodnenie: Legislatíva, ktorá zakotvila povinnú škôlku od 5 rokov veku dieťaťa, bola v čase jej prijímania kritizovaná mnohými rodičmi a organizáciami. Hlavný dôvod	Spracovateľ pripomienky nesúhlasí s navrhovanou zmenou. Predprimárne vzdelávanie patrí k významným faktorom pozitívne vplyvujúcim

	bol ten, že drvivá väčšina rodín dokáže svoje dieťa pripraviť na to, aby zvládlo nástup do školy. Škôlku odmietajú ako povinnosť, ale vnímajú ju ako možnosť, ktorú využijú, ak uznajú za vhodné. No nútiť rodičov, aby svoje dieťa dali povinne do škôlky, je nad rámec kompetencie štátu, i nad rámec Ústavy SR, ktorá hovorí o povinnej školskej dochádzke, nie o povinnej predškolskej dochádzke. Zo strany predkladateľov návrhu zaznieval v tom čase najmä jeden argument, že povinná škôlka sa zavádza preto, aby donútila do škôlky chodiť deti z nízkopodnetného prostredia, najmä (no nie výlučne) deti z marginalizovaných rómskych komunít (MRK). Návšteva škôlky im totiž môže pomôcť k aspoň čiastočnému odstráneniu rozdielov oproti ostatným deťom, aby vďaka tomu lepšie zvládli školskú dochádzku. Tak ako vtedy, aj dnes sme presvedčení, že povinná škôlka pre všetky deti je prekročením kompetencie štátu a je potrebné ju čím skôr zrušiť (možnosť požiadať o povolenie individuálneho vzdelávania dieťaťa nepovažujeme za dostatočné riešenie.) Uznávame, že pre časť detí, ktoré pochádzajú z nízkopodnetného prostredia, môže byť povinná škôlka od 5 rokov prínosom, odmietame však, aby boli všeobecné normy (legislatíva) písané z pozície tohto extrému. Drvivá väčšina detí je dostatočne pripravená na nástup do školy aj bez povinnej škôlky a je neopodstatnené, aby štát zavádzal všeobecnú povinnosť pre všetky deti, ak je skutočným dôvodom potreba len malej časti z nich. Ak je pre deti z nízkopodnetného prostredia vhodné zaviesť povinnú škôlku, táto povinnosť musí byť adresované výhradne rodičom týchto detí a štát nesmie neprimerane zaťažovať/obmedzovať tie rodiny, ktoré svoje deti vedľa na nástup do školy pripraviť aj bez povinnej škôlky. Z týchto dôvodov odmietame príslušnú časť Plánu obnovy a odolnosti SR, ktorá má finančne zabezpečiť implementáciu povinného predprimárneho vzdelávania od 5 rokov (pre všetky deti).	na neskoršie vzdelávacie výsledky žiakov.
HFI (Inštitút pre ľudské práva a rodinnú politiku, o.z.)	Namiesto doterajšieho znenia reformy 1 navrhujeme nový text reformy 1: „Zabezpečenie podmienok predprimárneho vzdelávania pre deti z nízkopodnetného prostredia a právneho nároku na miesto v programe predprimárneho vzdelávania od 3 rokov pre deti z rodín ohrozených chudobou, rozvoj podmienok pre spoločné podnetné trávenie času pre matky s deťmi do 6 rokov veku.“ Namiesto doterajšej investície 1 navrhujeme nový text investície 1: „Dobudovať škôlky v obciach a osadách, v ktorých	Spracovateľ pripomienky nesúhlasí s navrhovanou zmenou. Zavedenie právneho nároku vytvorí rovnaké možnosti pre všetkých rodičov, bez ohľadu na ich sociálny status. Právny nárok neznamená

	absentujú, podporiť vznik a rozvoj materských centier a iných zariadení pre matky s deťmi.“ Odôvodnenie: V princípe sa nebránime tomu, aby časť úveru bola použitá na dobudovanie škôlok v tých obciach a osadách, kde zatiaľ nie sú. Prítomnosť škôlky v blízkosti bydliska môže zvýšiť návštevnosť škôlky, zvlášť v prostredí MRK. Princíp desegregácie je akceptovateľný princíp, avšak má svoje limity, a nesmie byť presadzovaný nerozumné, umelo a násilne, na úkor dostupnosti škôlok. Ak je tu potreba zavedenia právneho nároku na miesto v škôlke pre rodičov ohrozených chudobou (samoživiteľky, rodiny s viac ako dvoma deťmi), časť úveru môže byť použitá aj na naplnenie tohto účelu. Navrhujeme však doplniť, aby sa investovalo aj do materských centier a iných zariadení a projektov, ktoré poskytujú priestor a služby pre matky spolu s deťmi. Táto oblasť je dlhodobo zanedbávaná, a štát sa z ekonomických dôvodov usiluje motivovať matky, aby šli do práce a nestarali sa osobne o malé deti (do 6 rokov). V záujme rozvoja vzťahov medzi rodičmi a deťmi a rozvoja podnetného prostredia pre matky s deťmi navrhujeme investovať peniaze práve do projektov, kde môže matka na materskej či rodičovskej dovolenke tráviť čas spolu s dieťaťom, nadväzovať sociálne väzby, a zabezpečovať podnetné prostredie pre svoje dieťa, vďaka čomu bude lepšie pripravené na riadne absolvovanie školskej dochádzky. Pripomienka je zásadná.	povinnosť ale možnosť vytvoriť miesto pre dieťa, ak sa tak rodičia rozhodnú.
HFI (Inštitút pre ľudské práva a rodinnú politiku, o.z.)	Z celého materiálu (osobitne z KOMPONENTU 6: Dostupnosť, rozvoj a kvalita inkluzívneho vzdelávania na všetkých stupňoch) navrhujeme vypustiť časť Reformy 1.: Zabezpečenie podmienok na zavedenie právneho nároku na miesto v programe predprimárneho vzdelávania od 3 rokov. Primerane upraviť aj časť Investície 1.: Rozšírenie kapacít materských škôl. Odôvodnenie: Od devätnásteho storočia sme svedkami prudkého nárastu etatizmu. Článok 42 ods. 2 Ústavy SR hovorí: „Občania majú právo na bezplatné vzdelanie v základných školách a stredných školách, podľa schopností občana a možnosti spoločnosti aj na vysokých školách.“ Naša ústava nijako explicitne nepredpokladá, že štát bude garantovať miesto v škôlke. Netvrdíme, že garancia miesta v škôlke je protiústavná, no uvedený návrh ide nad rámec našej ústavy, ktorá takýto inštitút nepozná. V prospech tohto návrhu sa uvádzajú dva argumenty. Prvým je zvýšenie zaškolenosti detí zo slabších socio-ekonomických pomerov (osobitne MRK), s cieľom rozvoja	Spracovateľ pripomienky nesúhlasí s navrhovanou zmenou. Zabezpečenie právneho nároku na miesto v programe predprimárneho vzdelávania vytvára možnosť, nie povinnosť umiestniť deti do MŠ. Vytvorením tejto možnosti sa zohľadňujú práva občanov na vytvorenie podmienok života podľa ich záujmu a potrieb. Čo sa týka zvýšenia participácie matiek na trhu práce, je to relevantný cieľ.

	zručností týchto detí. Tu môže byť väčšia dostupnosť škôlok prínosom, otázne však je, či reforma č. 5. Podpora desegregácie škôl (a snaha vozit' deti z rómskych osád a komunit autobusom do iných dedín len preto, aby chodili do škôlky aj spolu s nerómskymi deťmi) nie je v priamom rozpore s deklarovaným cieľom ich zaškolenosti. Druhým deklarovaným cieľom je zvýšenie participácie matiek na trhu práce. Tu vznášame zásadnú výhradu voči tomuto cieľu. Jedna zo základných zásad Zákona o rodine hovorí, že „Záujem maloletého dieťaťa je prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní vo všetkých veciach, ktoré sa ho týkajú.“ Sme presvedčení, že škôlka pre deti od troch rokov veku je v zásade prijateľnou formou starostlivosti o dieťa. No v žiadnom prípade nemožno povedať, že ide o najlepšiu formu, ktorú by mal štát uprednostňovať oproti výchove v rodine. Sme presvedčení, že vo všeobecnosti najvhodnejším prostredím pre výchovu dieťaťa osobitne do troch rokov veku, ale aj od troch rokov veku, je rodina. Snahou o zvýšenie zamestnanosti matiek s deťmi od 3 do 6 rokov štát sleduje ekonomický záujem, zvýšenie ekonomickej produkcie. Tento cieľ je však v porovnaní s výchovou detí podružný, a štát by ho nemal uprednostňovať pred záujmami dieťaťa. Ako argument pre zavedenie právneho nároku na miesto v škôlke sa potom uvádza, že sú tu aj matky samoživiteľky, ktoré pre zabezpečenie dostatočnej životnej úrovne nevyhnutne potrebujú pracovať, a preto potrebujú od štátu vytvorené podmienky pre odloženie dieťaťa. Ak je toto skutočným dôvodom pre zavádzanie právneho nároku, potom je potrebné tento právny nárok limitovať práve na takéto prípady, a nezavádzať paušálny právny nárok pre všetkých rodičov. Súčasťou argumentu proti zavedeniu garantovaného miesta v škôlke je aj to, že sa tým rozširuje okruh situácií, kedy štát na seba v rozpore s princípom subsidiarity preberá záväzky, v dôsledku ktorých dochádza k narastaniu štátu. Zavedením právneho nároku na miesto v škôlke dôjde k vzniku obáv o nenaplnenie tejto povinnosti zo strany obcí a tým k neprimeranému tlaku na investovanie do kapacít škôlok aj s určitou rezervou, a teda k predražovaniu. Negatívom tohto zbytočného vypätia bude to, že inštitucionálna forma starostlivosti o deti sa stane neprimerane preferovanou a ostatné formy starostlivosti o deti, ako je podpora materských centier a aktivít pre matky s deťmi, bude zaznávaná. Preto v pripomienke 2 navrhujeme vyváženejší prístup, ktorý zohľadňuje aj potrebu dobudovania kapacít škôlok a súčasne aj podporu	
--	--	--

	neinštitucionálnych foriem starostlivosti o dieťa (najmä osobnú starostlivosť matky). Podotýkame, že peniaze z Plánu obnovy a stability SR sú úverom, ktorý budeme musieť splatiť, čiže ide o reformu na dlh, ktorým zaťažujeme ďalšie generácie. Rozšírenie kapacít materských škôl za sumu 110 mil. eur sa z tohto hľadiska javí ako nezodpovedné. Pripomienka je zásadná.	
HFI (Inštitút pre ľudské práva a rodinnú politiku, o.z.)	Z celého materiálu navrhujeme vypustiť zmienky o celi zvýšiť zamestnanosť matiek malých detí (do 6 rokov). Odôvodnenie: Materstvo a osobná starostlivosť matky o dieťa je prínosom pre dieťa, i celú spoločnosť, a nemá byť vnímaná ako prekážka pre rôzne druhotné ciele, ako napríklad zvyšovanie výroby, či zrovnávanie rozdielov medzi mužmi a ženami. Pripomienka je zásadná.	Spracovateľ pripomienky a pripomienkujúci subjekt sa nedohodli na spoločnej formulácii. S návrhom zástupcu autorov hromadnej pripomienky zástupcovia MFSR ako ani MPSVaR nesúhlasia. Na kompromisnom návrhu spracovateľov upraviť text na „podporiť možnosť voľby medzi zamestnaním a osobnou starostlivosťou“ sa s pripomienkujúcim nezhodli.
Jaurová, Zora, Mgr.art	Ministerstvo financií Slovenskej republiky predložilo do medzirezortného pripomienkového konania návrh Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky, ktorý definuje rozdelenie a spôsob použitia viac ako 6 miliárd Eur z mechanizmu RRF (Recovery and Resilience Facility), ktorého cieľom je zmierniť ekonomické a sociálne dopady pandémie ochorenia COVID-19 a podporiť udržateľnosť, odolnosť európskej ekonomiky a spoločnosti a jej pripravenosť na zelenú a digitálnu transformáciu. Predložený návrh reforiem a investícií zahŕňa viaceré oblasti ekonomiky a spoločnosti, ale úplne ignoruje oblasť kultúry a kreatívneho priemyslu, ktorá patrí k pandémie najviac postihnutým a zdecimovaným oblastiam a zároveň už desaťročia čaká na zásadné štrukturálne reformy a investície. V tejto hromadnej pripomienke preto žiadame, aby Ministerstvo financií Slovenskej republiky prehodnotilo priority predloženého Plánu obnovy a odolnosti SR a vyčlenilo 2% z celkového objemu prostriedkov do osobitnej novo zaradenej kapitoly, venovanej obnove kultúrnych a kreatívnych sektorov prostredníctvom reforiem a investícií v tejto oblasti –	Spracovateľ pripomienky neakceptuje navrhovanú zmenu z dôvodu vyčlenenia iných zdrojov financovania pre sektor kultúry ako aj z dôvodu kritérií pre tvorbu Plánu obnovy a odolnosti SR, ktoré sú špecifické a presné určené nariadením Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti 2021/241 z 12. februára 2021.

	inštitucionálne reformy štátnej kultúrnej infraštruktúry, verejné investície do novej kultúrnej infraštruktúry a konsolidáciu sektora prostredníctvom verejných nákupov diela a obsahov, a podpora vzniku nových modelov tvorby a distribúcie kultúrnych produktov. Žiadame, aby Ministerstvo financií Slovenskej republiky prehodnotilo priority predloženého Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky a vyčlenilo 2% z celkového objemu prostriedkov do osobitnej novej kapitoly, venovanej obnove kultúrnych a kreatívnych sektorov prostredníctvom reforiem a investícií v tejto oblasti – inštitucionálne reformy štátnej kultúrnej infraštruktúry, verejné investície do novej kultúrnej infraštruktúry a konsolidáciu sektora prostredníctvom verejných nákupov diela a obsahov, a podpora vzniku nových modelov tvorby a distribúcie kultúrnych produktov. Odôvodnenie: Uznesenie Európskeho parlamentu o kultúrnej obnove Európy (2020/2708(RSP)) zo dňa 17.septembra 2020 zaväzuje členské štáty vyčleniť najmenej 2% z finančných prostriedkov alokovaných v národných Plánoch obnovy a odolnosti na obnovu kultúrnych a kreatívnych odvetví, aby bola zabezpečená ich ekonomická a spoločenská kontinuita a ďalší rozvoj. Výbor pre kultúru a médiá NR SR vo svojom uznesení zo dňa 23. septembra 2020 odporúča vláde SR, aby toto uznesenie EP rešpektovala a vyčlenila minimálne 2 % z prostriedkov Mechanizmu obnovy a odolnosti na kultúrne a kreatívne sektory. Zmyslom plánov obnovy je obnoviť sektory postihnuté krízou a dať im nové rozvojové impulzy. Hierarchia priorít, ktoré jednotlivé krajiny vo svojich plánoch predkladajú, hovorí o tom, čo je pre ne dôležité. Predložený návrh MF SR ignoruje rozsah poškodenia kultúrnych a kreatívnych sektorov spôsobený pandemickými opatreniami, neberie do úvahy jednoznačné ekonomické dáta a nevníma spoločenskú dôležitosť obnovy týchto sektorov a ich kľúčovú úlohu pri obnove krajiny, ekonomiky a spoločnosti. Podľa údajov najnovšej štúdie EY o dopadoch pandémie na kultúrny a kreatívny priemysel zaznamenal tento sektor v roku 2020 prepád obratu o 31% a je na čele rebríčka spolu s prepádом leteckej prepravy. Pritom však napríklad prepád v oblasti performatívneho umenia bol vyše 90% a v hudbe 76%. Najhorší prepád v rámci Európy zaznamenali práve štáty strednej a východnej Európy, kde sa v celkovej výške pohybuje až na úrovni 44%. Pandemická kríza zároveň vytvára úplne nové a dlhodobé požiadavky na vybavenie a fungovanie kultúrnych inštitúcií, požiadavku úplne nových ekonomických a distribučných modelov vo viacerých sektoroch	
--	--	--

	kultúrneho a kreatívneho priemyslu a zásadnú reštrukturalizáciu pracovného trhu či požadovaných zručností v kultúrno-kreatívnom priemysle. Príklady toho, aké reformy a investície v oblasti kultúry môžu a majú byť zahrnuté v Pláne obnovy a odolnosti, nájdeme vo viacerých krajinách EÚ, ktoré už svoje plány zverejnili (napr. Francúzsko či Česko) a ktoré v nich rešpektujú uznesenie EP o finančnej alokácii pre kultúrne a kreatívne sektory. Túto pripomienku považujeme za zásadnú.	
Martin Hojsík (verejnosť)	Žiadame odstrániť z Komponentu 14 Zlepšenie podnikateľského prostredia zavedenie pravidiel "1in2out". Rovnako je potrebné, aby v rámci ochrany pred "neopodstatneným goldplatingom" bolo explicitne stanovené ako opodstatnený goldplating v oblastiach mitigácie a adaptácie na zmenu klímy, ochrany biodiverzity, prechodu na cirkulárnu ekonomiku a nahradzovanie nebezpečných chemikálií, teda v oblasti ochrany klímy, životného prostredia a zdravia. Odôvodnenie: Nakoľko je ochrana zdravia a životného prostredia chránená ako Ústavou SR, tak Základnými zmluvami o EÚ, tak medzinárodnými dohovormi, je dôležité, aby pri expost vyhodnotení existujúcich regulácií bol záväzný hodnotený aj dopad na mitigáciu a adaptáciu na zmenu klímy, ochranu biodiverzity, prechod na cirkulárnu ekonomiku a nahradzovanie nebezpečných chemikálií, teda inak povedané v oblasti ochrany klímy, životného prostredia a zdravia a to ako dôležitejší faktor ako regulačná záťaž podnikateľov, nakoľko tá nepredstavuje Ústavou chránené právo. Súčasne je sú tieto zmeny dôležité pre dodržanie princípu nespôsobovať významné škody, ktorý je povinný pre Plán obnovy	Zástupca predkladateľov hromadnej pripomienky p. Hojsík neakceptoval kompromisný návrh, na ktorom sa zhodli predstavitelia rezortov MH SR a MŽP SR, pre doplnenie textácie: k pravidlu 1in-2out v nasledovnom znení: „Metodika bude zohľadňovať špecifické postavenie regulácií v oblasti životného prostredia tak, aby sa umožnilo plnohodnotné plnenie cieľov Slovenskej republiky v oblasti štátnych environmentálnych politík.“ k aplikácii ochrany pred neopodstatneným goldplatingom v nasledovnom znení: „Jednotná metodika bude zohľadňovať nevyhnutnosť plnenia cieľov vyplývajúcich z národných a medzinárodných záväzkov SR v oblasti ochrany životného prostredia.“

Melichár, Juraj, Ing. a spol. (verejnosť)	Pripomienka ku zavedeniu pravidla "1in-2out" a aplikácii ochrany pred neopodstatneným goldplatingom. Navrhujeme doplniť zastrešujúce pravidlo, ktoré zabezpečí, že tieto pravidlá budú implementované výlučne za podmienky, že nespôsobia zníženie štandardov na ochranu životného prostredia, klímy a zdravia obyvateľov. Odôvodnenie: Obe reformy, pravidlo "1in-2out" ako aj "neopodstatnený goldplating" sú rámcované čisto ekonomickými záujmami "znižovanie záťaže" a "zvyšovanie konkurencieschopnosti", pričom nie je braný do úvahy dopad na iné chránené záujmy.	Zástupca predkladateľov hromadnej pripomienky p. Melichár neakceptoval kompromisný návrh, na ktorom sa zhodli predstavitelia rezortov MH SR a MŽP SR, pre doplnenie textácie: • k pravidlu 1in-2out v nasledovnom znení: „Metodika bude zohľadňovať špecifické postavenie regulácií v oblasti životného prostredia tak, aby sa umožnilo plnohodnotné plnenie cieľov Slovenskej republiky v oblasti štátnych environmentálnych politík.“ • k aplikácii ochrany pred neopodstatneným goldplatingom v nasledovnom znení: „Jednotná metodika bude zohľadňovať nevyhnutnosť plnenia cieľov vyplývajúcich z národných a medzinárodných záväzkov SR v oblasti ochrany životného prostredia.“
Melichár, Juraj, Ing. a spol. (verejnosť)	Na strane 39 navrhujeme vylúčiť nasledovnú kapitolu: Kapitola 3.2.1.3 Digitálne zručnosti seniorov a SeniorPad Odôvodnenie: Prekladateľ predpokladá zlepšenie prístupu seniorov k elektronickým službám pomocou nákupu 280 000 tabletov. Financie alokované na túto výzvu odporúčame úplne vypustiť nakoľko v zmysle kapitoly na strane 5 podnapis “Lepšie služby pre	Podľa pripomienkujúceho hovoria skúsenosti z podnikateľského sektora (banky, poisťovne) to, že reálna využiteľnosť tabletov u seniorov veľmi nízka, nie je ochota ich

	občanov a podnikateľov” píše “lepšie služby štátu ... vrátane mobilnej verzie zobrazovania”. Nie je tak jasné načo by bolo potrebné zlepšiť prístup seniorov k elektronickým službám cez ďalšie zariadenie, ktoré už senior aj tak väčšinou vlastní a ak tak je omnoho praktickejšie na prenos. Odporúčame predkladateľovi sa zamerať skôr na energetickú chudobu seniora a ak tak nech dobrovoľníci pre kontrolujú ako by mohol senior prispieť k šetreniu financií na energiách a ako menej poškodovať ovzdušie nesprávnym spaľovaním. Pripomienka je zásadného charakteru.	využívať, aj keď ich majú priamo k dispozícií a boli zaškolení. Pripomienkujúci to preto narozdiel od predkladateľa materiálu nevníma ako prínos, odporúča sa zamerať radšej na energetickú chudobu seniora ako na nákup týchto zariadení a školení k nim.
--	---	---